

**KONYA TÜRKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
TRT TÜRK HALK MÜZİĞİ REPERTUVARINDA
YER ALAN TÜRKÜLER**

**2022
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Abdullah TAŞKIN

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV**

**KONYA TÜRKÜLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME TRT TÜRK HALK
MÜZİĞİ REPERTUVARINDA YER ALAN TÜRKÜLER**

Abdullah TAŞKIN

Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü EĞitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak HazırlanmıŐtır

KARABÜK

2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	5
DOĞRULUK BEYANI	6
ÖNSÖZ	7
ÖZ.....	9
ABSTRACT.....	10
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	11
ARCHIVE RECORD INFORMATION	12
KISALTMALAR	13
ARAŞTIRMANIN KONUSU	14
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	14
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	15
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	15
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR / KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	15
BİRİNCİ BÖLÜM	16
TARİHİ, COĞRAFİ VE KÜLTÜREL ÇEVRESİYLE KONYA	16
1.1. Konya'nın Coğrafi Çevresi.....	16
1.2. Konya'nın Tarihi ve Kültürel Yapısı	17
1.3. Konya Adının Tarihçesi.....	21
İKİNCİ BÖLÜM.....	22
TÜRKÜ GELENEĞİ VE BU GELENEK İÇİNDE KONYA TÜRKÜLERİNİN YERİ	22
2.1. Türkünün Tanımı.....	22
2.2. Türkülerin Tarihçesi ve Oluşumu	23
2.3. Türkülerin Varyantlaşması.....	25
2.4. Konya Türkülerinin Genel Özellikleri	25
2.5. Konya Türküleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29
YAPI ÖZELLİKLERİNE GÖRE KONYA TÜRKÜLERİ	29
3.1. Yapısında Kararlılık Gösteren Türküler	30
3.1.1. Bentleri Bir Dizeden Kurulu Türküler	30
3.2.1. Bentleri İkiliklerle Kurulu Türküler	30
3.2.1.1 Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları Olmayan Türküler	30
3.2.1.2 Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler	31
3.2.1.3. Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler	31
3.2.1.4. Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları Mâni Olan Türküler	32
3.3. Bentleri Üçlüklerle Kurulu Türküler	32
3.3.1. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantısı Olmayan Türküler	32
3.3.2. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Bir Dize Olan Türküler	32
3.3.3. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler	32
3.3.4. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler	33
3.3.5. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Dört Dize Olan Türküler	34
3.3.6. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Altı Dize Olan Türküler	35
3.4. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu Türküler	35
3.4.1. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Olmayan Türküler	36
3.4.2. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler	36
3.4.3. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Üç Dize olan Türküler	37
3.4.4. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Dört Dizeden Oluşan Türküler	38
3.5. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu Türküler	39
3.5.1. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları Olmayan Türküler	39
3.5.2. Bentleri Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Tek Dize Olan Türküler	39
3.5.3. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler	39
3.5.4. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler	39
3.5.5. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları Dört Dize Olan Türküler .	40
3.6. Bentleri Beşliklerle Kurulu Olan Türküler	40
3.2. Yapısında Kararlılık Olmayan Türküler	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	41
ŞEKİL ÖZELLİKLERİNE GÖRE KONYA TÜRKÜLERİ	41

4.1. Ölçülerine Göre Türküler	41
4.1.1. Yedi Heceleri Türküler	41
4.1.2. Sekiz Heceli Türküler	41
4.1.3. On Bir Heceli Türküler	41
4.1.4. Serbest Hece Ölçüsüyle Oluşturulmuş Türküler	42
4.2. Kafiye ve Kafiye Örgüsü Bakımından Türküler.....	42
4.2.1. Kafiye Örgüsü aa, bb, cc vb. Olan Türküler	42
4.2.2. Kafiye Örgüsü aaa, bbb, ccc vb. Olan Türküler	42
4.2.3. Kafiye Örgüsü aabb, aabb, vb. Olan Türküler	42
4.2.4. Kafiye Örgüsü aaxa, bxbx, ccxc vb. Olan Türküler	42
4.2.5. Kafiye Örgüsü aaab, cccd vb. Olan Türküler	43
4.2.6. Diğer Şekillerde Olan Türküler	43
4.3. Ezgiye Yardımcı Söz Kalıbı Kullanılan Türküler.....	44
4.3.1. Söz Kalıpları Dize Başlarında Olan Türküler	44
4.3.2. Söz Kalıpları Dize Ortalarında Olan Türküler	44
4.3.3. Söz Kalıpları Dize Sonlarında Olan Türküler.....	45
4.3.4. Söz Kalıpları Karışık olarak Kullanılan Türküler	45
4.3.5. Ezgiye Yardımcı Söz Kalıbı Kullanılmayan Türküler	47
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	48
KONULARINA GÖRE TÜRKÜLER	48
5.1.Lirik Türküler	54
5.1.1. Aşk, Sevda Türküleri.....	54
5.1.2.Gurbet Türküleri	54
5.1.3. Ağıtlar (Ölüm, tabii afetler vs.).....	55
5.2. Olay Türküleri.....	55
5.2.1.Tarih türküleri (Destanlar, kahramanlık ve serhat türküleri).....	55
5.3.Tören ve Mevsim Türküleri	55
5.3.1. Kına, Düğün, Esvap Giydirme Töreni Düğünleri	55
5.3.2. Dini İçerikli Türküler	55
5.4. Pastoral Türküler	56
5.4.1. Tabiat Türküleri.....	56
5.5. Oyun Türküleri	56
5.5.1 Ritmik Dans Türküleri (Oyun Havaları).....	56
5.5.2. Temsilî Oyun Türküleri.....	56

ALTINCI BÖLÜM	57
KONYA TÜRKÜLERİNDE SÖZ VARLIĞI	57
6.1. Kelime Sıklıkları	57
6.1.1. Adlar	57
6.1.1.1. Aile, Akrabalık ve Unvan Adları	57
6.1.1.2. Bitki ve Çiçek Adları	58
6.1.1.3. Dinî Adlar	58
6.1.1.4. Doğa Adları	58
6.1.1.5. Eşya Adları	59
6.1.1.6. Giyim-Kuşam Adları	59
6.1.1.7. Hayvan Adları	59
6.1.1.8. İnsan Bedeni ile İlgili Adlar/Organ Adları	59
6.1.1.9. Mekân Adları	60
6.1.1.10. Renk Adları	60
6.1.1.11. Sayı Adları	60
6.1.1.12. Sevgiliyi Betimleyen Adlar ve Tamlamalar	60
6.1.1.13. Yiyecek ve İçecek Adları	61
6.1.1.14. Zaman Kavramı ile İlgili Adlar	61
6.1.1.15. Özel İsimler	61
YEDİNCİ BÖLÜM	63
KONYA TÜRKÜ METİNLERİ	63
SONUÇ	131
SÖZLÜK	133
KAYNAKÇA	138
ÖZGEÇMİŞ	141

TEZ ONAY SAYFASI

Abdullah TAŞKIN tarafından hazırlanan “Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV .....

Tez Danışmanı, Türk Dili ve Edebiyatı ABD

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği/Oy Çokluğu Seçiniz ile Türk Dili ve Edebiyatında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 27 /06 / 2022

Unvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Mustafa KUNDAKCI .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi İsmail TAŞ .....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ .....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı : Abdullah TAŞKIN

İmza :

ÖNSÖZ

Türküler, halkın ruh hâlini, neşesini, dertlerini, zevkini, o günkü dünya görüşünü, inançlarını, sosyo-kültürel yapısını, gelenek ve göreneklerini kendine özgü ezgileriyle yansıtan önemli kültür öğelerinden biridir. Türkülerde hem bireysel hem de toplumsal olaylar dile getirilir.

Konya, tarih boyunca dünyanın en önemli kadim şehirlerinden biri olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapan Konya, Anadolu Selçukluları, Osmanlı Devleti ve en son Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Türk milletinin önemli yaşam alanlarından, şehirlerinden biri olmuştur. Türk folkloru bu merhalelerden günümüze kadar birikerek gelmiştir. Türk folklorunun içerisinde türkülerin yerinin önemi büyüktür.

Günümüze kadar Konya folkloru üzerine çalışmalar yapılagelmiştir fakat Konya türkülerinin söz varlığına dair bir incelemeye rastlanmamıştır. Konya'ya ait türkülerin muhtevasının, yapı özelliklerinin, şekil özelliklerinin, düzenli bir şekilde söz varlığının incelenmesi ve kelime zenginliğinin tespit edilebilmesi için bu çalışma yapılmıştır.

Birinci bölümde, Konya'nın coğrafi çevresi, tarihî ve kültürel yapısı ile *Konya* adının tarihçesi hakkında bilgiler verilmiştir. Tezin ikinci bölümünde, *türkünün* tanımı, oluşumu, tarihi, varyantlaşması ve Konya türkülerinin genel özelliklerine değinilerek Konya türkülerini üzerine yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Konya türkeleri yapı bakımından, incelenmiş ve tasnif edilmiştir. Dördüncü bölümde, Konya türkeleri şekil özelliklerine (ölçülerine, kafiye örgüsüne, ezgiye yardımcı söz kalıplarına) göre incelenmiştir. Beşinci bölümde, Konya türkeleri konuları bakımından tasnife tabi tutularak tasnife uygun düşen türkü örnekleri verilmiştir. Altıncı bölümde, Konya türkülerinin söz varlığı (kelime sıklıkları, adlar ve yerel kelimeler) incelenmiştir.

Yedinci bölümde, TRT THM Repertuarında mevcut bulunan türkü metinleri verilmiştir. Sonuç kısmı ile bu tez çalışmasında elde edilen çıkarımlar aktarılmıştır.

Yüksek lisans sürecinde çalışmalarım sırasında Konya türküleri üzerine araştırma yapmaya beni yönelten, benden manevi desteğini ve ilgisini hiç bir zaman esirgemeyen saygıdeğer hocalarım ilk danışmanım Doç. Dr. Mustafa KUNDAKCI'ya, Doç. Dr. Enver KAPAĞAN'a, danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV'e ve Dr. Öğr. Üyesi İsmail TAŞ'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

ÖZ

Bu çalışmada TRT Türk Halk Repertuarındaki “Konya Türküleri”nin taranması sonucunda ulaşılan 96 Konya türküsü, muhteva ve söz varlığı açısından incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı Konya’ya ait türkü metinlerini düzenli bir şekilde bir araya getirerek bilimsel olarak incelemektir. Bu çalışma ile Konya türkülerinin tasnifi yapılarak Türk folklor araştırmalarında yapılacak olan diğer çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Türkü üzerine bir inceleme olduğundan türkünün oluşumu, tanımı, tarihçesi vs. gibi konulara değinilmiş, incelemenin daha anlaşılır olması için Konya’nın tarihî, coğrafi özellikleri ve kültürel durumu hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın esasını Konya türkülerinin genel muhteva incelemesi, türkülerdeki söz varlığının tespit edilmesi oluşturmaktadır. Türküler söylendikleri yerler ve konuları bakımından da incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konya; Türkü; Folklor; Muhteva; Söz varlığı; Şekil

ABSTRACT

In this study, 96 Konya folk songs, which emerged as a result of scanning the "Konya Folk Songs" in TRT Turkish Folk Repertoire, were examined in terms of content and vocabulary.

The aim of this research is to present a scientific study by regularly bringing together the folk song texts of Konya. Therefore, through the classification of Konya folk songs, it aims to shed light on further studies that need to be done in Turkish folklore songs.

Since it is a study on the folk song, issues such as the formation, definition and history of the folk song are mentioned. In order to make the analysis more understandable, information about the historical, geographical features and cultural situation of Konya has been given.

The basis of the study is to examine the general content of the Konya folk songs, and determine the vocabulary in the folk songs. Folk songs have also been studied in terms of the places where they were sung and their themes.

Keywords: Konya; Turkish Folk Song; Folklore; Theme; Thesaurus; Forms

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme “TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında Yer Alan Türküler”
Tezin Yazarı	Abdullah TAŞKIN
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans Tezi
Tezin Tarihi	27.06.2022
Tezin Alanı	Türk Halk Edebiyatı
Tezin Yeri	KBU/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	141
Anahtar Kelimeler	Konya; Türkü; Folklor; Muhteva; Söz Varlığı; Şekil

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	A Review Of Konya Folk Song “Folk Songs From TRT Turkish Folk Music Repertory ”
Author of the Thesis	Abdullah TAŞKIN
Advisor of the Thesis	Asst. Prof. Lecturer Saidbek BOLTABAYEV
Status of the Thesis	Master
Date of the Thesis	27.06.2022
Field of the Thesis	Turkish Folk Literature
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	141
Keywords	Konya, Turku, Folklore, Theme, Thesaurus, Forms

KISALTMALAR

Bşk.	:	Başkanlık, başkanlığı
Dai.	:	Daire, dairesi
KKTC:		Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
km	:	Kilometre
m	:	Metre
Md.	:	Müdürlüğü
Rad.	:	Radyo
s.	:	Sayfa
TDK	:	Türk Dil Kurumu
THM	:	Türk Halk Müziği
TRT	:	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
vd.	:	Ve diğerleri
vs.	:	Vesaire
Yay.	:	Yayını, yayınları

ARAŞTIRMANIN KONUSU

“Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme” çalışmasında, Konya'nın sözlü halk kültüründe önemli bir yere sahip olan türkülerinin halk bilimi açısından, muhteva ve söz varlığı açısından, akademik bir kaygıyla incelenmesini konu edinmiştir. Günümüzde de varlığını devam ettiren Konya türküleri, TRT THM Repertuarında yazılı olarak kayıt altına alınmıştır.

Konya yöresine ait ağız özellikleri türkülerde Konya kültürünü yansıtan unsurlardandır. Bu kültür unsurlarının türküler vasıtasıyla gelecek nesillere aktarılması gözetilen düşüncelerden biridir.

Günümüze kadar Konya folkloruna dair pek çok önemli çalışma yapılmıştır fakat Konya türkülerinin muhteva ve söz varlığına dair bir incelemeye rastlanılmamıştır. Bu sebeple çalışmamızın konusunu, kadim tarihi ile birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Konya yöresinin sahip olduğu kültürel birikimin içerisinde önemli yere sahip olan Konya türkülerinin düzenli bir şekilde bir araya getirilmesi ve söz varlığının tespit edilmesi oluşturmuştur.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bulduğumuz çağda her gün hızla değişen ve gelişen teknolojik ilerlemeler bir nevi sanal kültür ortamı oluşturmakta, genç ve gelecek nesiller üzerinde köklü değişiklikler yapmaktadır. Bu değişimlerin etkisiyle toplumumuzun kültürel değerleri yok olmakla karşı karşıyadır.

Sahip olduğumuz kadim değerlerimizin buharlaşmadan gelecek nesillere kalabilmesi için, kültürel yozlaşmanın önünün alınabilmesi için bu tür çalışmalar Türk halk bilimi insanlarının görevidir. Bu nedendir ki kültürel mirasımızı gelecek nesillere doğru ve etkili bir biçimde aktarabilmek için bu tür çalışmalar yapılmalı ve kültürel mirasımız kayıt altına alınmalıdır.

“Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme” çalışmasındaki amaç kadim medeniyetimizden bize tevarüs edegelen tarihî, kültürel birikimleri günümüze taşıyan Konya türkülerinin muhtevasının, söz zenginliğinin bilimsel bir yöntemle incelenmesidir. Türkü metinlerine TRT THM Repertuarından ulaşılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Konya türküleri incelemesinde, Konya türküleri TRT THM Repertuarından 101 türkü taranmıştır. Sözü olan 96 türkü alınmıştır; kalan diğer 5 adet türkü sözsüz, sadece ezgisi olduğu için alınmamıştır. Konya folkloru alanında yapılmış çalışmalar ve kaynaklar incelenmiştir.

Konya türkülerinin çoğunu derleyen veya kayıt alarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan şahıs ve kurumlar şunlardır: Muzaffer Sarısözen, Yücel Paşmakçı, Nafiz Camgöz, Ali Canlı, Mehmet Özbek, Kemal Koldaş, Ahmet Yamacı, TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md., TRT İzmir Rad. THM. Md., Ankara Devlet Konservatuvarı.

Yaptığımız çalışmada sadece TRT THM Repertuarı temel alınmıştır. Bu türküler konularına, yapısına, şekline ve söz varlığına göre incelenmiştir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Konya türküleri incelemesinde, önemli kültürel unsurlarından biri olan türküler hakkında yapılan bilimsel çalışmalara, Konya'nın tanıtımına ve Konya kültürünün gelecek nesillere yazılı bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunabileceği düşüncesinin bir ürünüdür. Çalışmada TRT Repertuarından alınan 96 Konya türküsü konu, muhteva ve söz varlığı açısından ele alınmış, akademik bir bakış açısıyla incelenmeye çalışılmıştır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR / KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

“Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme” çalışmasında 96 Konya türküsü yapısı, muhtevası ve söz varlığı açısından incelenmiştir. İncelemede sadece TRT THM Repertuarı ile sınırlı kalınmıştır.

Konya türkülerinde yapısında kararlılık tespit edilemeyen türküler mevcuttur. Türkülerde gerek derleyici gerekse kaynak kişinin müdahaleleri, hatta kaynak kişinin ezgiye uydurma çabası ile ekleme ve çıkarmalar yapıldığı ve bunun türkünün yapısını, hece ölçüsünü ve kafiye örgüsünü bozduğu için tasniflerde zorluk çekilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHİ, COĞRAFI VE KÜLTÜREL ÇEVRESİYLE KONYA

1.1. Konya'nın Coğrafi Çevresi

Türküler üretildiği coğrafyadan bağımsız düşünülemez. Yaşanılan çevrede dağ, tepe, dere, çay adlarının ve bozkır kültürünün, hatta mevsimlerin izleri türkülerde görülebilir. Konya coğrafyasının türkülere yansımaları da olmuştur. Coğrafi adlar sıkça Konya türkülerinde yer alır. Bu bakımdan Konya coğrafyasını bilmek, Konya coğrafi kültürünün türkülerle bağını ortaya koyma açısından önemlidir. Çay, dağ, dere, yayla, yol vb. mekân adlarının türkülerde görülmesi coğrafi çevrenin etkisini göstermektedir.

Konya yüz ölçümü bakımından Türkiye'nin en büyük ilidir. Konya'nın büyük bir kısmı Orta Anadolu Bölgesi'nin güneybatısında yani Konya Bölümü'nde, kalan kısmı ise Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde bulunmaktadır. Konya Orta Anadolu'nun ovalık alanlarından güneyinde Toros Dağlarına doğru geçiş kuşağı boyunca uzanır (Dinç, 2013, s. 225).

Konya; doğuda Ankara, Aksaray ve Niğde, güneyde Karaman ve Antalya, batıda Isparta ve Afyon, kuzeyde ise Ankara ve Eskişehir illeriyle komşudur. Konya'nın doğu-batı kuş uçuşu uzunluğu 275 km'dir. 40.814 km² yüzölçümüne sahip olan Konya'nın il merkezi büyükşehir statüsünde olup üçü merkez ilçe olmak üzere toplam 31 ilçeye sahiptir. İlçe sayısı ile Konya ülke sıralamasında İstanbul'dan sonra 2. sırada yer almaktadır (Dinç, 2013, s. 225-226).

Konya'nın büyük kısmı ova ve plato sahalarından oluşur. İlin güneybatı, güney ve güneydoğu kesimleri dağlık bir yapı gösterir. İl merkezinin yüksekliği 1.016 m'dir. Büyük göllerden Tuz Gölü ve Beyşehir Gölü ve Göller Yöresi'nin belirli bir kısmı da Konya il sınırları içerisinde (Dinç, 2013, s. 226).

Konya şehir merkezi, Türkiye'nin en düzlük yerleşkelerindedir. Taşra kısımlarında büyüklü küçüklü göller, dağlar, çaylar ve ormanlık araziler, rüzgâr ve yağmur aşındırma yer şekilleri mevcuttur.

1.2. Konya'nın Tarihi ve Kültürel Yapısı

Türküler, tarihten ve kültürel yapıdan bağımsız düşünülemez. Tarihin ve kültürel yapının izleri türkülerde kendini belirgin şekilde gösterir. Tarihî-destansı isimleri, tarihî yer adlarını, tarihî olayları, savaşları ve gazaları türkülerde görebilmek mümkündür. Bu bakımdan Konya tarihini ve kültürel yapısını bilmek, Türkülerle Konya tarihi ve kültürel yapısı arasında bir bağ kurmada önemlidir.

Örneğin Genç Osman, Bağdat, Bağdat Seferi gibi isimler Konya türkülerinde geçmektedir. Konya'ya komşu şu anki Aksaray ili Cumhuriyet Dönemine kadar Konya'ya bağlı idi. IV. Murat Bağdat Seferi sırasında Aksaray'a uğrar. Yaşının küçük olması hasebiyle orduya alınmayan Genç Osman, Bağdat Seferine gizlice katılır ve 17

yaşında şehit olur (<https://tr.wikipedia.org/>, 2022). “Evvela Bağdad’a Sefer Olanda” türküsü bu olaydan etkilenilerek söylenmiş bir türküdür.

Neolitik Çağdan beri Konya, tarihin her döneminde önemli yerleşim yerlerinden birisi olmuştur. Prehistorik Dönemden başlayarak Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler (İranlılar), Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlılar Dönemlerinde önemli bir yerleşke olan Konya bu önemini günümüzde de hâlâ korumaktadır (Dinç, 2013, s. 233).

Konya 1074 yılında Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından Selçuklu toprağı yapıldı. Kısa bir süre Haçlı ordusunun eline geçen şehir, 1097 yılında 1. Kılıç Aslan döneminde Anadolu Selçuklu Devleti’nin başkenti oldu. Anadolu Selçukluları 1243 Köseadağ yenilgisinden sonra Moğollara vergi vermek zorunda kaldılar. Şehir, 1277 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından yağmalandı. Anadolu Selçuklu Devleti’nin yıkılması üzerine 1320 yılında Karamanoğulları’nın yönetimine geçti. 1398 yılında 1. Bayezit tarafından Osmanlı toprağına katıldıysa da 1402 Ankara Savaşı’ndan sonra tekrar Karamanoğulları’nın yönetimine bağlandı. 1466 yılında Fatih Sultan Mehmet, Karamanoğulları Beyliği’ne son vererek Konya ve çevresini Osmanlı İmparatorluğu’na kattı. Konya, Kanunî döneminde Karaman Eyaleti’nin merkezi oldu. 1867 yılında Osmanlı Devleti’nde iller teşkilatına geçilince Konya Vilâyeti kuruldu. Niğde, Isparta, İçel ve Teke Sancakları, Konya Vilâyetine bağlandı. Aynı yıl şehirde büyük bir yangın çıktı. 1873’te de kıtlık yaşandı. 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi’nden sonra İtalyan kuvvetlerince işgal edildi. 20 Mart 1920’de işgalden kurtuldu ve İstiklal Savaşı’nda ordumuzun yiyecek, cephane, araç ve gereçlerin temin edildiğı, savaş eğitiminin verildiğı önemli bir merkez durumuna geldi. Cumhuriyet’in ilanından sonra, toprakları en geniş ilimiz olarak mülkî idare sistemimizde yerini aldı (Bekki, 2004, s. 13-14).

Konya, Mevlânâ gibi yetiştirdiğı din büyükleri ile gönülleri fetheden, tarihî ipek yolunun ticaret ve konaklama merkezi olarak âdeta bir müze şehir kimliğine sahip olan eşsiz bir şehirdir. Türk tarihinin en eski ve kıymetli eserlerini bünyesinde barındıran Konya, ayrıca bir gönül diyarıdır.

Konya anonim halk edebiyatı ürünlerinin yanı sıra ilde önemli halk şairleri yetişmiştir. Konya merkezinde âşık kahveleri meşhurdur. Her yöreden gelen âşıklar Konyalı âşıklarla çalıp söylerler. Sıra Yârenleri, düğünler, helva sohbeti, şivlilik, çetnevir gibi etkinlikler yörede meşhurdur eskiden beri. Konya köy seyirlik oyunlarıyla da meşhurdur: kız kaçırma vs. Konya el sanatlarıyla da meşhurdur: Halı dokuması; yöredeki kilimcilik; künde-kârî tekniğıyle kapı ve özellikle camilerin minber, mihrap, kürsü bölümlerinin yapılması, işlemecilik, oyacılık, kaşıkcılık, Huğlu kasabasında dünyaca ünlü bezemeli tüfek yapımı, kültürel yapının yelpazesinin genişliğini gösterir. Konya halk mimarisinde ahşap-kerpiç karışımı bağ evleriyle konaklar dikkat çeker. Sille’de ve bazı ilçelerde seçkin örnekleri bulmak mümkündür. Konya, mutfağıyla da meşhurdur. Tandır kebabı, etli ekmek, helva, saç arası, tirit vs. çok örnek verilebilir. Konya’da spor dallarından cirit, güreş ve at yarışlarına önem verilmiştir. İlin en önemli kültürel etkinliğı her yıl düzenlenen Mevlana’yı anma haftasıdır (Bekki, 2004, s. 13-17).

Alaaddin Tepesi (eski yığma tepe), Karatay Medresesi, Sırçalı Medrese, İnce Minareli Medrese, Alaaddin Camisi Konya’nın tarihî, kültürel miraslarındandır.

Karatay Medresesi

Alaaddin Camisi

Sırçalı Medrese

Mevlana Türbesi

1.3. Konya Adının Tarihçesi

Konya 7000’li yıllardan beri insanlık tarihi bakımından birçok medeniyeti bünyesinde barındırmıştır. Konya’nın adı eski çağlardan günümüze çok fazla değişikliğe uğramamıştır.

İle adını veren Konya şehrinin isminin *Kutsal Tasvir* anlamındaki "İkon" sözcüğüne bağlı olduğu iddia edilir. Mitolojide bu konuda değişik rivayetler bulunmaktadır. Bu hikâyelerden birinde anlatıldığı üzere, kente dadanan ejderhayı öldüren kişiye şükran ifadesi olarak bir anıt yapılır ve üzerine de olayı anlatan bir resim çizilir. Bu anıta verilen isim, İkonion dur. *İkonion* adı, zamanla *İcconium*'a dönüşür.

Roma döneminde İmparator adlarıyla değişen, *Claudiconium*, *Colonia Selie*, *Augusta Iconium* gibi yeni adlar alır. Bizans kaynaklarında Tokonion olarak geçen şehre ve bölgeye verilen diğer isimler şöyledir: *Ycconium*, *Conium*, *Stancona*, *Conia*, *Cogne*, *Cogna*, *Konien*, *Konia*...

Araplar kentin ismini Kuniya olarak değiştirmişlerdir, Selçuklu ve Osmanlı döneminde bu ad Konya'ya dönüşmüştür. Günümüzde de kent hala Konya adını taşımaktadır (<https://tr.wikipedia.org>, 2022).

Eski çağ kaynaklarında kentin adı İkonion olarak geçer. Tasvir, suret anlamına gelen İKON köküne bağlanır. Deukalion tufanından sonra Prometheus’un yaptığı insan biçimli kalıplara veya evvelce Danaia kentine eziyet eden ejderin kafasını kesen Perseus’un anısına dikilen anıta bağlanmakta, bu varsayım kentte basılmış paralar üzerinde Perseus ile ejderin (Gorgo) resminin bulunmasıyla da doğrulanmaktadır. Bunun yanı sıra, kentin bir yol taşı üzerinde Konio biçiminde rastlanan adının Frikyia dilindeki *Kawania* kelimesinden kaynaklandığı ve Grekçe karşılığının *Kaovaia* olduğu da ileri sürülmüştür. Hangi kökenden olursa olsun Konya Anadolu’nun eski çağlardan beri aynı adı taşıyan kentlerinden biridir. Bu ad Romalılarda *Iconium*, Bizanslılarda *Toxovio* biçiminde yazılmış çeşitli haçlı kaynaklarında *Yconium*, *Conium*, *Stancona*, *Çunin*, İtalyan sahilnamelerinde *Conia* bazı eserlerde *Cogne* veya *Cogna* şeklinde geçer. Arap kaynaklarında *Kûniya*, günümüz batı eserlerinde *Conie*, *Konieh* veya *Konia* biçimlerinde geçmektedir (Dülgerler, 1984, s. 9)

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÜ GELENEĞİ VE BU GELENEK İÇİNDE KONYA TÜRKÜLERİNİN YERİ

2.1. Türkünün Tanımı

Türkü hakkında geçmişten bu güne kadar araştırmacılar tarafından çeşitli tanımlar yapılagelmiştir. Günümüzdeğin yapılan bazı türkü tanımları şöyledir:

Türkü, Türk Dil Kurumunun sözlüğünde şu şekilde açıklanmıştır: “Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume” (TDK, 2005, s. 2021).

Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügatte ise türkü kelimesi “Türki” şeklinde geçer ve Türk’e mensup, Türk’le ilgili şekilde izah edilmektedir (Devellioğlu, 1978, s. 1341).

Mehmet Fuad Köprülü türküyü “millî vezin ile eski kavmî edebiyat devresinde kalmış olan an’anevi şekillerle ifade olunduğu ve Türklere mahsus bir beste ile söylenen halk şarkıları” diye izah eder (Köprülü, 1976, s. 246).

Düzenleyicisi bilinmeyen, halkın sözlü geleneğinde oluşup gelişen, çağdan çağa ve yerden yere içeriğinde olsun, biçiminde olsun değişikliklere (zenginleşmelere, bozulmalara, kırılmalara) uğrayabilen ve her zaman bir ezgiye koşulmuş olarak söylenen şiirler (Boratav, 2016, s. 171).

“Türlü ezgilerle söylenen, bir anonim halk şiiri nazım biçimidir. Söyleyeni belli, kişisel halk şiiri biçimleri arasına giren türküler de vardır. Türkü, her iki bölüğe de girebildiğinden halk edebiyatının en zengin alanıdır.” (Dilçin, 1983, s. 289).

Diğer halk şiiri türlerinden ezgisi ile ayrılan, millî nazım ölçüsü hece ile vücuda getirilen, bentlerdeki dize sayısı iki ilâ dört arasında, bağlantılarındaki dize sayısı genellikle bir ilâ beş ve daha çok sayıda olabilen, halkın durum, fikir ve hissiyatını tüm yönleriyle işleyen Türklere mahsus anonim ürünlere türkü denir (Bekki, 2004, s. 26-27).

“Halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıtan; hece ölçüsüyle ve bir veya dört mısralı bentlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle, söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere türkü denir.” (Kaya, 2019, s. 168).

İnsanımız sevdasını, sevgisini, sevincini, tasesını, yiğitliğini, hüznünü, kederini, umutlarını, kısacası hayatının büyük bir bölümünü türkülerin diliyle söylemiştir. Türküler insanoğlunun başına gelen olayları, bunun toplum içindeki iz ve akislerini, aşk, hasret, gurbet gibi insanların ortak duygularını, mertlik ve kahramanlık gibi milli karakteri ve tarihi olayları konu alan bir kültür hazinesidir (Artun, 2004, s. 131).

“Türkü terimi, konusu, ezgisi ve şekil özelliği ne olursa olsun, ezgi ile meydana getirilen pek çok anonim manzumeyi içine alabilecek bir kavramdır.” (Oğuz, ve diğerleri, 2013, s. 246).

Türkü teriminin kaynağı Türk kelimesidir. Türk halkının ortaklaşa yarattığı söz ve ezgiden mürekkep bir şekildir. Sosyal hayatta başa gelen olayları, aşk, hasret, ölüm, gurbet gibi duyguları, kahramanlık ve mertlik gibi milli karakteri, tarihi olayları türkülerin bünyesinde buluruz. İçimizde ne varsa türkülere dökmüş ve onunla teselli bulmuşuz. Diğer halk şiiri türkülerinde olduğu gibi türkünün de en büyük ayrıımı ezgisindedir. Şekil olarak mani ya da koşma tipindeki bir şiirin bestesini değiştirdiğimizde türkü olur (Köksal, 2002, s. 357)

Türküler, Türklerin sevinçlerini, acılarını, hasretlerini dile getiren, hayatın hemen her safhasında söylenebilen kültür ürünleridir. Anadolu’da türküye karşı aşırı bir sevgi vardır. Türküler adeta onların ayrılmaz birer parçasıdır. Türkü söylenmeyen bir köyü düşünmek, yemek yenmeyen bir insanı düşünmek kadar imkânsızdır. Daha çocukluk çağında başlayan türkü söyleme tutkusu gittikçe gelişerek gençlik çağında en yüksek seviyesine ulaşır. Delikanlının dilinde evlenme arzusu olarak gördüğümüz türkü parçaları, genç kızımızın dilinde ise bir hayırlı kısmet olarak billurlaşır (Sakaoğlu, 1989, s. 559-560).

Görüldüğü üzere pek çok araştırmacı ve bilim insanı tarafından türkü tanımları yapılagelmiştir. Bu tanımların ışığında türkü hakkında şöyle bir açıklama yapabiliriz:

Türkü, ilk söyleyeni unutulmuş topluma mal olmuş, nesilden nesile aktarılmış, neşeli veya üzüntülü kendine has ezgileriyle terennüm edilen, hece ölçüsünün her kalıbıyla oluşturulabilen, değişik bentlerden ve bağlantılardan oluşan, toplumumuzun düşünce sistemini, hissiyatını, genlerini, kültür dünyasını anlatan manzum ürünlerdir.

2.2. Türkülerin Tarihçesi ve Oluşumu

Türk toplumunun 3 kıtaya yayıldığı hakikati göz önüne alındığında, geniş bir coğrafyada kültür birikiminin türkülerle işlenmesi, günümüze kadar aktarılması türkünün önemi ortaya koymaktadır.

Türkülerin tarihi hakkında pek çok araştırmacı ve bilim insanı konuyla ilgili görüşlerini açıklamışlardır. Bu görüşlere baktığımızda türkünün tarihinin eski çağlara dayandığı konusunda fikir birliği içerisinde oldukları söylenebilir. Bunlardan bazı görüşler şöyledir:

Türkünün, diğer deyimle Türk Halk Musikisinin ortaya çıkışı çok eski çağlara dayanır, Türk Halk Musikisinin tarihî gelişimini ortaya koymak bir nevi Türk şiirinin tarihî izini sürmektir. Türk milletinin uzun kadim tarihi kadar eski bir şiiri, edebiyatı olduğunu da söylerler (Bekki, 2004, s. 27).

Türkü sözü muhtelif Türk boylarında farklı kelimelerle isimlendirilir. Türküye Azerî Türkleri *mahnı*, Başkurtlar *halk yırı*, Kazaklar *türki*, *türük halık anı*, Kırgızlar *eldik ır*, *türkü*, Kumuklar *yır*, Özbekler *türki*, *halk koşığı*, Tatarlar *halık cırı*, Türkmenler *halk aydımı*, Uygur Türkleri de *nahşa*, *koçanahşisi* derler (Kaya, 2019, s. 167).

Türk şiirinin başlangıçtaki ilk şekillerini *Şölen*'lerde, *sığır*'larda, *yuğ*'larda önemli fonksiyonları olan büyücü-şâir denilen kimseler ki bunlara Altay Türkleri *kam*; Başkurtlar *sasan*; Yakutlar *oyun*; Tunguzlar *şaman*; Oğuzlar *ozan*; Kazak ve Kırgızlar *akan*; Özbekler *bahşi*, *akan*; Türkmenler *ozan*, *sâhir*; Uygurlar *halk şairi*, *aşuk*; Tatarlar *çaçan* ismini vermişlerdir (Bekki, 2004, s. 28).

Reşit Rahmeti Arat, *Eski Türk Şiiri* adlı kitabının ön sözünde şiir ve şiir sanatı ile ilgili kavramları şu şekilde sıralamıştır:

1. *Koşuk*: Bugün elde mevcut mahdut malzemeye göre, nazım, manzume, manzum parça ve şiir mefhumunun ifadesi için, daha çok koşuk (koş-u-k) tabirinin kullanmış olduğu anlaşılmaktadır. M. Fuad Köprülü ise koşuk ile koşmayı eş tutarak koşuğu şiir, *recz*, *kaside* manâlarında kullanılan bir kelime olarak değerlendirir. L. Sami Akalın ise *Koşuğ*'u İslamlıktan önceki Türk şiirinin yiğitlik, *aşk ve tabiat* temaları üzerine söylenmiş şiirlerin genel adı olarak tanımlamaktadır.
2. *Koşan*: altay Türkçesi'inde kojon olarak geçen kelime, şarkı, türkü anlamına gelmektedir.
3. *Koşma*: Manâ bakımından *koşuğ*'un müteradifi olarak kabul edilebilen koşma nispeten yeni bir şekil olup, cüz'i değişiklikler ile bugünkü şivelerde yer almaktadır. Oyun havası, oyun türküsü; nazmetme ve nazım manâlarına gelmektedir.
4. *Takşut*: Bu tâbir de, koşuk gibi, ayrı bir neviden ziyade, umumî olarak şiiri nazım, beyit, manzûme manalarına gelmektedir.
5. *Takmak*: Takşut ile aynı kökten geldiğini düşünebileceğimiz takmak tabiri bugünkü şivelerde bulmaca, atalar sözü, türkü, şaka, nükte, türkü yarışı, şaka türküsü; masal, bulmaca manalarında kullanılmaktadır.
6. *Ir, Yır*: Bu tâbirin bugüne kadar muhafaza edilmiş olan her iki manâsı da "koşma, türkü düzme, manzume yapılmak, şiir düzülme" anlamına gelir.
7. *Küg*: Nazım, şiir, türkü, ır vb. gibi manâlara gelmektedir. Dîvanü Lûgati-t-Türk'te *köğ* olarak geçen kelime *şiirin aruzu, ırın ölçüsü, ırlamakta sesin yükselip alçalışı* olarak izah edilmiştir.
8. *Şlok*: Sanskritçe Sloka'dan gelen bu kelime, methiye manzumesi, manzûme anlamına gelmektedir.
9. *Padak*: Şiir, bir şiirin (dörtlüğün) dörde biri, dize.
10. *Kavi*: Daha çok üslûp ile ilgili görünen bu tabire A. Von Gabain: *Epos; Kunstepos, Kunstdichtung=şiir* demektedir. Nesir dilinden farklı olan bu üslûp, şiir olmamakla beraber, nazımın bazı hususiyetlerini içine almaktadır. Dizdaroğlu, buna *Dede Korkut*'taki soylama kısımlarını örnek göstererek *düz yazıyla nazım arası* bir anlatım biçimi açıklamasını getirmektedir.
11. *Baş-Başık*: Sogdca Mani metinlerinde *baş*, *bâbâh*, *bâşik*, *paşik* şeklinde geçen kelime *ilâhî* manâsına gelmektedir (Arat, 1991, s. XI-XX).

Türküler başlangıçta sahibi belli ürünlerdir. Ancak zamanla, türkünün asıl sahipleri unutulur ve sonraki nesiller tarafından halkın dilinde dolaşa dolaşa farklı coğrafyalara yayılır. Türküler böylelikle anonimleşirler. Önceleri mahallî hüviyet gösteren türküler, zamanla millî hüviyete bürünürler. Türkülerin anonimleşmesinde, daha ziyade göçler, kervanlar, askerî sevkler, gurbete iş için gidişler, gezgin halk şairlerinin faaliyetleri, yakın zamanlarda basın ve yayın organları rol oynar (Kaya, 2019, s. 168).

Anonim ürünlerin dışında saz şairlerinin türküleri de vardır. Örneğin Köroğlu, Dadaloğlu, Karacaoğlan, Aşık Garip'e ait çoğu şiir Türk toplumu içinde türkü olarak söylenmektedir. Saz şairlerinin, âşıkların türkü alanına büyük katkıları olmuştur.

Türküler eski çağlardan beri toplumu her yönüyle yansıtan bir ayna vazifesini görmüştür. Her çağda da geçmişten gelen birikimini artırarak gelecek nesillere Türk toplumunun kültürünü aktaracak ve yaşamaya, söylenmeye devam edecektir.

2.3. Türkülerin Varyantlaşması

Türkülerin farklı coğrafyalara yayılıp farklı iklimlerin, küçük ölçekteki farklı yaşama kültürlerinin, farklı iş kollarının, farklı duyguların tesiriyle yerine göre kısmî değişiklikler göstererek yerine göre eklemelerle gelişip çoğalması, artması türkülerin zenginleşmesini, çeşitlenmesini gösterir, bunları yanlış veya hata olarak görmemek gerekir; bu türkülerin varyantlaşmasıdır.

Elbette, daha ilk başta o türküyü yakan biri vardır; bu belki bir âşık, belki de bir kadın kişisidir. Fakat, bu türkü topluluğun arasına yayıldıktan sonra onun dilinden, telinden çıktığı gibi kalmaz. Zamanla yayıldığı yerlerin hislerini, seslerini alarak halkın istediği gibi değişip gelişir. Bir türkünün çeşitli varyantları oluşu bundandır. İşte bunu değiştirip geliştiren şahsiyetler birbirine kalbolarak bir millî şahsiyet halini aldığı için, türküler ferdi değil, ma'şerî; yani bir şairin eseri değil, topluluğun yüreğinden doğmuş anonim eserler sayılır (Güney, 1953, s. 9)

Pertev Naili Boratav, türküyü anlatırken varyantlaşma noktasına şu ifadelerle yer verir: "...çağdan çağa ve yerden yere olsun, biçiminde olsun değişikliklere (zenginleşmelere, bozulmalara, kırılmalara) uğrayabilen..." (Boratav, 2016, s. 171)

Türkünün varyantlaşması söyleyicilerin bilinçli olarak kendi birikimlerini eklemesiyle oluşur. Bundaki maksat ise türküyü onarma çabası veya süsleme çabası olarak anlaşılır. Türkülere kimi zaman ezgiye uyum sağlaması bakımından eklemeler ve çıkarmalar yapılır kimi zaman da türküler kulaktan kulağa değişerek aktarılırlar; bunlar neticesinde türküler varyantlaşmaktadır.

2.4. Konya Türkülerinin Genel Özellikleri

Konya'nın farklı kültürlerle etkileşimleri, tarihî, coğrafi ve kültürel özelliklerinin türkülere yansması Konya Türkülerinin özelliklerini oluşturmuştur. Konya türkülerinin belirgin özellikleri yalın ve açık sözlü oluşlarıdır. Ağdalı bir dili yoktur. Halkın anladığı, günlük yaşantıdan alınan sözler, anlaşılır mecazlar kullanılır. İncelenen Konya türkülerinde Konya ağzı ile oluşturulmuş sözlere sıkça rastlanmaktadır. Konya türkülleri genellikle saz eşliğinde söylenmektedir. Aynı zamanda da sözleri ezgiye uydurabilmek için icracı veya yakıcı, türkülere eklemeler ve çıkarmalar yapabilmektedir.

Anadolu'da aile, akrabalık bağları kuvvetli olduğundan türkülerde akrabalık adları sık geçer: *ana, kız, gelin, baba, oğul...* Bitki adları çok sık geçmemekle birlikte *gül* adı sıkça geçer. Dinî adlar türkülerde fazla görülmemekle birlikte *Allah, Hay, Hak, Mevla, Tanrı* kelimeleri sıkça geçer. Doğa adlarında ise *yol, dağ, bahçe, yayla* vs. kelimelerinin sıkça geçmesi Konya'nın coğrafi yapısıyla ilgilidir. Eşya adlarında

Anadolu kültürünü yansıtan *desti, bohça, ayna, güğüm, mendil, urgan* gibi adlar geçmektedir. Anadolu kültürünün izleri *yazma, şalvar, oya, entari* gibi giyim-kuşam adlarıyla türkülerde görülür. Konya türkülerinde bozkır kültürünün hâkim olmasının sonucu *at* kelimesi çokça geçer. Yine *bülbül, deve, durna, suna* sık geçen hayvan adlarındandır. Mekân adlarından Konya kültürünü yansıtan, dikkati çeken kelimeler şunlardır: *bağ, dağ, yayla, yol, pınar, dere, kapı, pencere, gurbet*. Konya kültürünün renge bürünmesinde *Ak/beyaz kara, kınalı, yeşil* renk adları sıkça kelimelerdir. Sevgiliyi betimleyen adlar şunlardır: *yâr, sürmeli, sevdiğim, bir danem, dilber, edalı, güzelim*. Zaman kavramıyla ilgili Konya kültürünü yansıtan sıkça geçen kelimeler şunlardır: *gün, gece, yaz, sabah*. Konya türküleri en çok *aşk, sevda, gurbet* ve *ağıt* konularında oluşturulmuştur. Konya türküleri şekil bakımından daha çok hece ölçüsünün *11'li kalıbı* ile ve *serbest hece ölçüsü* ile oluşturulmuştur. Konya türküleri daha çok *aaa, bbb, ccc* kafiye örgüsü ile oluşturulmuştur. İncelenen Konya türkülerinin yarısında *ezgiye yardımcı söz kalıbına* rastlanılmazken diğer yarısında ise daha çok dize sonlarında *ezgiye yardımcı söz kalıbı* kullanılmıştır. Konya türküleri yapıları bakımından incelendiğinde *ise yapısında kararlılık gösteren türküler* çoğunluktadır. Bunlarda ise *bentleri üçlüklerle kurulu türkülerin* sayısı diğerlerine göre fazladır.

2.5. Konya Türküleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Macar Türkolog Ignacz Kunos'un, Türkiye'de yaptığı türkü sözü derlemelerini içeren ve 1889 yılında yayımlanan kitabında bazı Konya türkülerinin izlerini bulabiliyoruz (Öztürk, Tan, & Turhan, Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı, 2007, s. 18).

1926 yılında Konya'da yayımlanan (2002 yılında Prof. Dr. Hüseyin Ayan tarafından sadeleştirilmiş yeni baskısı Konya Kültür Müdürlüğünce yapıldı.) Sadettin Nüzhet (Ergun) ve M. Ferit'in (Uğur) hazırladığı *Konya Vilâyeti Halkiyyat ve Harsiyyatı* kitabında 48 türkünün sözleri bulunmaktadır (Ergun & Uğur, 2009).

Çeşitli dergilerde saz şiirleri yazan Feyzi Halıcı'nın birçok şiiri bestelenip söylenmiştir. Konya'da adına anma programları düzenlenen Feyzi Halıcı'nın türkü çalışmalarına katkısı olduğu gibi Konya'nın kültür elçisi olduğu söylenebilir (Öztürk, Tan, & Turhan, Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı, 2007, s. 18).

Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı isimli kitabın yazarları Ali Osman Öztürk, Nail Tan ve Salih Turhan yine Konya türküleri üzerine çalışanlardır.

Bu kitapta 138 adet sözü olan türkü ve 9 adet sözsüz türkü bulunmaktadır (Öztürk, Tan, & Turhan, Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı, 2007).

Sinan Gönen'in "Eleştiri Kültürünün Konya Türkülerine İz Düşümü" adlı makalesi mevcuttur (Gönen, 2017, s. 419-432).

Seyit Küçükbezirci'nin Konya halkından derlemiş halk kültürü ürünlerinin güldestesi "Konya Folkloru" isimli kitabı yayınlanmıştır (Küçükbezirci, Konya Folkloru, 2013, s. 1-678).

Seyit Küçükbezirci'nin "Konya Merkez Türküleri" adlı kitabı mevcuttur (Küçükbezirci, Konya Merkez Türküleri, 2006, s. 1-174).

"İssız Yuvalar/Konya Türküleri" isimli kitabın Seyit Küçükbezirci tarafından kaleme alınmış ve yayınlanmıştır (Küçükbezirci, İssız Yuvalar, 1960, s. 1-100).

Mehdi Halıcı'nın "Konya Sazı ve Türküleri" isimli kitabı yayınlanmıştır (Halıcı, 1985, s. 1-126).

Attila Özdek'in "Konya Türkü Metinlerinde Mevlana ve Mevlevilik Üzerine Bir Araştırma" adlı makalesi yayınlanmıştır (Özdek, 2013, s. 30-46)

"Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler" adlı kitabın yazarı Mehmet Tahir Sakman Konya türküleri üzerine çalışma yapmıştır ve 1999 yılında bu kitap yayınlanmıştır (Sakman, Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler, 1999, s. 1-232).

"Dünden Bugüne Konya Oturakları" isimli Mehmet Tahir Sakman'ın kitabı yayınlanmıştır (Sakman, Dünden Bugüne Konya Oturakları, 2001, s. 1-173)

Ali Osman ÖZTÜRK'ün "Konya Türkülerinde 'Dalgalı' Kişizade İmgesi" adlı makalesi mevcuttur (Öztürk, Konya Türkülerinde Dalgalı Kişizade İmgesi, 2021, s. 2-29).

Savaş Karaman'ın "Konya Oturak Sohbetleri ve Oturak Havalarının Türk Halk Müziğindeki Yeri" isimli yüksek lisans tez çalışması vardır (Karaman, 2002, s. 122).

Berkay Genç'in "Müzik Eğitiminde Konya Türkülerinin Tavrı ve Okuyuş Stillerinin Analiz Edilmesi" adlı yüksek lisans tez çalışması vardır (Gençer, 2017, s. 1-72).

Nafiz Camgöz'ün "Taşkent'te Derlenen türküler ve TRT Repertuarında bulunan Konya Türküleri ile Mukayesesi" başlıklı yüksek lisans tezi var (Camgöz, 2011, s. 1-129).

Hüseyin Serdar Çakırer'in "Klasik Türk Musikisinin Konya Türkülerine Etkilerinin Araştırılması ve Türkülerin Notasyonu" isimli yüksek lisans çalışması mevcuttur (Çakırer, 1995, s. 1-35).

Konya türkeleri üzerine yapılan bu tez çalışmaları, türkelerin genel itibarıyla müzikal açıdan incelenmesi üzerinedir. "Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme" çalışmasında ise TRT THM Repertuarındaki türkülerle sınırlı kalınarak yapı, şekil, muhteva, söz varlığı bakımından inceleme yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAPI ÖZELLİKLERİNE GÖRE KONYA TÜRKÜLERİ

Türküler yapı bakımından çeşitlilik, değişkenlik gösterir. Türkülerin bentlerindeki dize sayıları, bağlantılarındaki dize sayıları değişkenlik göstermektedir. Bu bakımdan içten gelen bir hissiyatla o anki deyişler olduğu için kuralları belirlenmemiş ve sınırları çizilmemiştir.

Yapı bakımından Konya türküleri çeşitlilik gösterir. Türküler, hecenin yedili, sekizli ve on birli kalıplarıyla yazılmıştır. Bentlerindeki dize sayıları birbirlerinden farklı olan türküler mevcuttur. Derleyicilerin, kaynak kişilerin vd. unsurların türkülere yaptığı eklemeler ve çıkarmalar türkü metinlerinin bent sayısı, ölçü ve kafiye gibi yapısal özelliklerinde düzensizliklere sebebiyet vermektedir. Konya türkülerinde de bu durum gözlenmektedir.

Türkülerde ezgi vazgeçilmez unsurlardandır. Bu bakımdan sözlerin ezgiye uyarlanırken değiştiği, hecelerin kısaldığı veya uzadığı gözlemlenmektedir. Ezgiye uydurmak için bentlere fazladan bir dize, dizelere fazladan kelime ekleme veya çıkarmalar olabilmektedir.

Türkü metinleri yapıları bakımından *bentler* ve *kavuştak/bağlantılar* olarak ayrılabilir. *Bentler* türkülerin esas sözlerini oluştururken *kavuştak/bağlantılar* bentler arasında tekrar edilen sözlerdir ve geçiş görevi görürler. Bağlantısı olan türküler olduğu gibi bağlantısı olmayan türküler de yaygındır.

Türkülerin sınıflandırılmasının zorluğu aşikârdır. Bu zorluğa rağmen çoğu araştırmacı, türkülerin yapısal özelliklerine, bentlerine ve bağlantılarına göre türküleri sınıflandırmaya çalışmıştır. Bu araştırmacılar arasında Salahaddin Bekki “Baş Yastıkta Göz Yolda” isimli kitabında kendi tasnif ve yöntemini ve diğer önemli araştırmacıların tasniflerini ve yöntemlerini yazmıştır (Bekki, 2004, s. 65-76).

“Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme” çalışmasında Konya türkülerinin yapısal özellikleri incelenirken türkülerin bentlerinin dize sayısı temel alınarak bir tasnif yapılmıştır. Konya türkülerinin bentlerinin sayıları değişkenlik göstermektedir.

3.1. Yapısında Kararlılık Gösteren Türküler

3.1.1. Bentleri Bir Dizeden Kurulu Türküler

Bentleri bir dizeden kurulu türkülerdir. TRT Repertuarından alınan Konya türküleri incelendiğinde 2. sırada yer alan “Ak Kollar Benden” adlı türkünün bentleri bir dizeden oluşmaktadır. Bağlantıların dize sayısı ikidir. Türkünün sözleri şu şekildedir:

Ak kollar benden bilezik senden

Severim candan can emmim oğlu
Atımız yitmiş de bul emmim oğlu

Gelirim sana aç kollarını

Severim candan can emmim oğlu
Atımız yitmiş de bul emmim oğlu

Kuşağı senden tokası benden

Severim candan can emmim oğlu
Atımız yitmiş de bul emmim oğlu

3.2.1. Bentleri İkiliklerle Kurulu Türküler

Bentleri ikiliklerle kurulu türkülerdir. Konya türkülerinde bu özelliğe uygun 18 türkü bulunmaktadır. Bunlar 5, 6, 7, 18, 20, 21, 24, 35, 39, 47, 53, 54, 66, 73, 86, 89, 91, 96. türkülerdir.

3.2.1.1 Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları Olmayan Türküler

Bentleri ikiliklerle kurulu, Bağlantısı olmayan türkülerdir. Türkü metinlerini incelendiğinde bentleri ikiliklerle Kurulu, bağlantısı olmayan 4 türkü vardır. 6, 21, 35 ve 91. sıradaki türküler bunlardır.

3.2.1.2 Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler

Bentleri ikiliklerle kurulu, bağlantıları iki dizeden oluşan türkülerdir. Konya türkülerinde bu özelliğe sahip olan 5 türkü bulunmaktadır. Bunlar 24, 66, 73, 89 ve 96. sıradaki türkülerdir. 66. sıradaki “Kenardan Geçeyim Yol Sizin Olsun” türküsünün sözleri şu şekildedir:

Kenardan geçeyim (aman aman) yol sizin olsun (bir danem aman)

Ağular içeyim (aman aman) bal sizin olsun (bir danem aman)

Amanın gel gel gel aslan Mustafa'm aman

Haydi gel gel garip başlı yârim gel

Bozkır dedikleri (aman aman) büyük kasaba

Sevilen güzeller (aman aman) gelmez hesaba

Amanın gel gel gel aslan Mustafa'm aman

Haydi gel gel garip başlı yarım gel

3.2.1.3. Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler

Bentleri ikiliklerle kurulu, bağlantıları üç dize olan türkülerdir. Türkü metinleri incelendiğinde sadece 39. sıradaki “Ermeneğin Keklikleri Ötüyor” adlı türkü bentleri ikiliklerle kurulu, bağlantısı üç dize olan türküdür. Türkü metni aşağıdaki şekildedir:

Ermeneğin (aman) keklikleri ötüyor

(Amman aman amman ötüyor haydi)

Benim yârim (aman) gözlerimde tütüyor (amman)

Aman amman amman ipeyim amman

Derdimi kimlere dökeyim aman

Geliver gülüver benim nazlı meleğim amman

Karaman'dan (aman) Akşehir'den Konya'dan

(amman aman amman Konya'dan haydi)

Alamadım (aman) muradımı dünyadan (amman)

Aman amman amman ipeyim amman
Derdimi kimlere dökeyim aman
Geliver gülüver benim nazlı meleğim amman

Gide gide (aman) gitmez oldu dizlerim
(Amman aman amman dizlerim haydi)
Arıyorum (aman) görmez oldu gözlerim (amman)

Aman amman amman ipeyim amman
Derdimi kimlere dökeyim aman
Geliver gülüver benim nazlı meleğim amman

3.2.1.4. Bentleri İkiliklerle Kurulu, Bağlantıları Mâni Olan Türküler

Bentleri ikiliklerle kurulu, bağlantıları mâni olan türkülerdir. Bu çalışmadaki Konya Türküleri incelendiğinde bentleri ikiliklerle kurulu, bağlantısı mâni olan türküyeye rastlanılmamıştır.

3.3. Bentleri Üçlüklerle Kurulu Türküler

Bentleri üçlüklerle kurulu olan türkülerdir. Konya türkülerinden bentleri üçlüklerle kurulu olan 25 adet türkü vardır. Bu türküler 3, 4, 8, 10, 11, 12, 14, 34, 36, 44, 46, 48, 49, 57, 59, 65, 68, 75, 81, 82, 83, 85, 88, 90 ve 92. sıradaki türkülerdir.

3.3.1. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantısı Olmayan Türküler

Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları olmayan türkülerdir. Türkü metinlerinde bu özelliğe sahip 4 adet türkü vardır, bunlar 34, 46, 48, 49. türkülerdir.

3.3.2. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Bir Dize Olan Türküler

Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları bir dize olan türkülerdir. Çalışmadaki türkü metinlerinde bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantı bir dize olan türkü yoktur.

3.3.3. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler

Türkü metinlerinde bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları iki dize olan 15 adet türkü vardır. Bunlar 3, 4, 8, 10, 11, 12, 36, 59, 60, 65, 75, 82, 85, 88 ve 90. türkülerdir. 88. türkünün metni aşağıdaki gibidir:

Yaylı geldi kapılara dayandı
Necib oğlan kan uykudan uyandı
Necib'i vuranlar nasıl dayandı

Konma bülbül konma dalım yok benim
Alnı top kâküllü yârim yok benim

Gide gide iki sokak arası
Sende kurşun bende kama yarası
Bulunmaz mı yangınlığın çaresi

Konma bülbül konma dalım yok benim
Alnı top kâküllü yârim yok benim

Mezarımı derin eşin bol olsun
Edirafi lale sünbül gül olsun
Ben ölürsem ahbaplarım sağ olsun

Konma bülbül konma dalım yok benim
Alnı top kâküllü yârim yok benim

3.3.4.Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler

Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları üç dize olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinde 2 adet bu kıstasa uyan türkü mevcuttur. Bunlar: 14. ve 81. türkülerdir. 14. türkü olan “Berber Dükkânı Al Olur Sallama” türküsunün metni aşağıdadır:

Berber dükkânı al olur
Güzellik başa bel'olur (amman)
Sevdalık başa bel'olur (amman)

Ağrır yanlarım vay vay vay
Gırık gollarım vay vay vay
Varamam ben dayanamam

Berber dükkânı bucakta
Cezveler kaynar ocakta (amman)
Gügümler kaynar ocakta (amman)

Ağrır yanlarım vay vay vay
Gırık gollarım vay vay vay
Varamam ben dayanamam

Berber dükkânı engine
Ver baba beni dengime (amman)
Ver anne beni dengime (amman)

Ağrır yanlarım vay vay vay
Gırık gollarım vay vay vay
Varamam ben dayanamam

3.3.5. Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Dört Dize Olan Türküler

Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinde bu özelliğe uygun 3 türkü bulunmaktadır. Bunlar 44, 57 ve 83. Türkülerdir. 57. “Haydan Olur Huydan Olur” türküsünün metni aşağıdadır:

Haydan olur Huydan olur
Arap atlar taydan olur
Bu güzellik soydan olur

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi
Üç o yandan beş bu yandan
Öldüm Hakka yalvarmaktan

Penceresi yeşil boya
Saramadım doya doya
Altı çember üstü oya

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi
Üç o yandan beş bu yandan
Öldüm Hakka yalvarmaktan

3.3.6.Bentleri Üçlüklerle Kurulu, Bağlantıları Altı Dize Olan Türküler

Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları altı dize olan türkülerdir. Çalışmadaki türkü metinlerinde üçlüklerle kurulu, bağlantıları altı dize olan türküler yoktur.

Bunların haricinde 68. türkü; bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantısı yedi dizeden oluşmuştur. 92. türkü ise bentleri üçlüklerle, bağlantısı beş dizeden oluşan bir türküdür.

3.4.Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu Türküler

Bentleri mâni dörtlüklerinden kurulu türkülerdir. Türkü metinlerindeki bölümde bulunan türküler incelendiğinde 13 adet mâni dörtlüklerle kurulu türkü görülür. Bazı bentlerde bir bazı bentlerde iki adet hata olsa da türküler, bu bölüme ait olarak alındı. Bu türküler 25, 28, 37, 41, 43, 45, 51, 52, 61, 69, 71, 76 ve 84. türkülerdir. 25. “Dere Boyu Düz Olur” türküünün metni aşağıdadır:

Dere boyu düz olur (nazlı yâr)
Güzellerde naz olur (bir danem)
Yad ele gönül verme (nazlı yâr)
Hep ellere söz olur (bir danem)

Dere boyu taşlıdır (nazlı yâr)
Ağlayan göz yaşlıdır (bir danem)
Yenile bir yâr sevdim (nazlı yâr)
O da hilal kaşlıdır (bir danem)

Dere boyu saz olur (nazlı yâr)
Gül açılır yaz olur (bir danem)
Ben yârime gül demem (nazlı yâr)
Gülün ömrü az olur (bir danem)

3.4.1. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Olmayan

Türküler

Bentleri mâni dörtlüklerinden kurulu, bağlantıları olmayan türkülerdir. Türkü metinleri incelendiğinde bu özelliklere sahip 4 türkü görülür. Bunlar 25, 28, 45 ve 76. türkülerdir.

3.4.2. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan

Türküler

Bentleri mâni dörtlüklerinden kurulu, bağlantıları iki dize olan türkülerdir. Konya türkülerinde bu özelliğe sahip olan 4 adet türkü bulunmaktadır. Bunlar 37, 41, 43, 51 ve 69. Türkülerdir. Türkü metinleri içinde 43. sırada yer alan “Galenin Bedenleri Limo” türküünün metni aşağıdaki şekildedir:

Kalenin bedenleri
Çevirin gidenleri
Türlü yazma bağlamış
Konya'nın fidanları

Örtüsü de yiktesi de var efendim var
Ayağında iskarpini var efendim var
Galeden indim düze
Gül bağlıyor nergize
Yedi yıl hizmet ettim
Ela gözlü bir kıza

Örtüsü de yiktesi de var efendim var
Ayağında iskarpini var efendim var

Limo zülfün beliktir
Gerdanın gölgeliktir
Şahin yuvası gibi
Bağrın delik deliktir

Örtüsü de yiktesi de var efendim var
Ayağında iskarpini var efendim var

3.4.3. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Üç Dize olan Türküler

Bentleri mâni dörtlüklerinden kurulu, bağlantıları üç dize olan türkülerdir. Konya türkü metinleri içerisinde bu özelliğe sahip 1 türkü bulunmaktadır. 71. sıradaki “Minarenin Alemi Edalı Bebek” adlı bu türkünün metni aşağıdaki şekildedir:

Minarenin alemi
Kara kaşın kalemi
Sana güzel dedimse
Yak mı dedim âlemi

Amman edalı bebek
Yandım edalı bebek
Kalk gidelim

Dağları deleyim mi
Yanına geleyim mi
Eller altın verirse
Ben canım vereyim mi

Amman edalı bebek
Yandım edalı bebek
Kalk gidelim

3.4.4. Bentleri Mâni Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Dört Dizeden Oluşan Türküler

Bentleri mâni dörtlüklerinden kurulu, bağlantıları dört dizeden oluşan türkülerdir. Konya türkü metinlerinde bu özelliğe sahip tek türkü bulunmaktadır. 52. sırada bulunan “Hana Vardım Han Değil” adlı türkünün metni aşağıdaki şekildedir:

Hana vardım han değil (amman)
Penceresi cam değil
Açtım yüzünü baktım (aman aman)
Kıyılacak can değil (aman)

Nedir bu ateş bende bende
Gönlüm var sende sende
Nedir bu ateş bende bende
Ayrılamam kız senden

Havuz ortası çınar (amman)
Hep kuşlar ona konar
Gitti yârim gelmedi (aman aman)
Yüreğim ona yanar (aman)

Nedir bu ateş bende bende
Gönlüm var sende sende
Nedir bu ateş bende bende
Ayrılamam kız senden

Hana vardım han yanmış (amman)
Handa benim nem kalmış
Sağolası meyhane (aman aman)
Şişeleri boşalmış (aman)

Nedir bu ateş bende bende
Gönlüm var sende sende
Nedir bu ateş bende bende
Ayrılamam kız senden

3.5. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu Türküler

Bentleri dörtlüklerle kurulu türkülerdir. Konya türkülerinde bentleri dörtlüklerle kurulu -mâniler de dâhil edilirse- 43 adet türkü bulunmaktadır. Mâniler hariç dörtlüklerle kurulu olan 29 adet türkü bulunmaktadır.

3.5.1. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları Olmayan Türküler

Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları olmayan türkülerdir. Konya türkülerinde bu özelliğe sahip 31, 32, 38, 50, 55, 56, 58, 87. sıradaki türküler örnek verilebilir.

3.5.2. Bentleri Dörtlüklerinden Kurulu, Bağlantıları Tek Dize Olan Türküler

Bentleri dörtlüklerden kurulu, bağlantıları tek dize olan türkülerdir. Bu çalışmadaki Konya türkü metinleri içerisinde bu özelliğe sahip türküye rastlanmamıştır.

3.5.3. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları İki Dize Olan Türküler

Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları iki dize olan türkülerdir. Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe sahip 19, 37 ve 74. sıradaki türküler örnek verilebilir.

3.5.4. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları Üç Dize Olan Türküler

Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları üç dize olan türkülerdir. İncelenen Konya türkeleri içerisinde 22. sıradaki “Çek Deveci Develerin Sulansın Develi Köçek” adlı türkü tek örnektir

3.5.5. Bentleri Dörtlüklerle Kurulu, Bağlantıları Dört Dize Olan Türküler

Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan türkülerdir. İncelenen Konya türkü metinleri içerisinde 27, 30, 63 ve 72. sıradaki türküler olmak üzere toplamda 4 türkü bu özelliğe uymaktadır.

3.6. Bentleri Beşliklerle Kurulu Olan Türküler

Bentleri beşliklerle kurulu olan türkülerdir. İncelenen Konya türküleri içerisinde bu özelliğe sahip türküye rastlanılmamıştır.

3.2. Yapısında Kararlılık Olmayan Türküler

Yapısında kararlılık tespit edilemeyen türkülerdir. Türkü metinlerinde yapısında kararlılık tespit edemediğimiz türküler 23, 26, 40, 67 ve 95. sıradaki türküler olmak üzere 5 adettir.

Ayrıca başlıklar içinde geçmeyen şu türkülerin de bilgileri aşağıdaki şekildedir:

20. sıradaki türkünün bendi iki dizeden, bağlantısı ise sekiz dizeden oluşmaktadır.

29. sıradaki türkünün bendi iki dizeden bağlantısı ise sekiz dizeden oluşmaktadır.

33. sıradaki türkünün bendi altı dizeden, bağlantısı ise iki dizeden oluşmaktadır.

41. sıradaki türkünün bendi dört dizeden, bağlantısı ise beş dizeden oluşmaktadır.

54. sıradaki türkünün bendi iki dizeden, bağlantısı ise beş dizeden oluşmaktadır.

68. sıradaki türkünün bendi üç dizeden, bağlantısı ise yedi dizeden oluşmaktadır.

92. sıradaki türkünün bendi üç dizeden, bağlantısı ise beş dizeden oluşmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞEKİL ÖZELLİKLERİNE GÖRE KONYA TÜRKÜLERİ

Konya türküleri şekil özellikleri bakımından incelendiğinde, ölçüleri ve kafiye örgüsü bakımından kurallı bir yapıya sahip olmadığı görülmüştür. Bazı türkülerde kafiye örgüsü ve hece ölçüsü bakımından bir düzen var ise de bazı mısralarının bu düzeni bozduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi yöreden yöreye aktarılan türkülerin varyantlaşmasıdır. Kaynak kişiler veya derleyiciler ekleme ve çıkarmalar yoluyla türküleri çeşitlendirmişlerdir.

Türküler genellikle yedi, sekiz ve on bir hece ile söylenmişlerdir. Ancak az sayıda da olsa beş ve on beş heceli şiirler de vardır. Bunun yanında Bağlantılarla vücuda getirilen türkülerde, ana metinlerle ve bağlantıların heceleri arasında eşitlik olmayabilir. Yani ana metin kısmı yedi hece olan bir türkünün bağlantı kısmı on bir hece olabilir. Bu tarzda ortaya konulmuş pek çok sayıda örnekler vardır (Kaya, 2019, s. 169).

İncelenen Konya türkülerinde aruz veznine rastlanılmamıştır. Türküler, çoğunlukla 7, 8 ve 11'li hece vezni ile oluşturulmuştur. Diğer türkülerde ise serbest ölçü kullanılmıştır. Konya türkülerinde bir hece ve iki hece eksik olan türkülere de rastlanılmıştır. Bunlar hata olarak görülüp ilgili hece kalıplarında işlenmiştir.

4.1. Ölçülerine Göre Türküler

4.1.1. Yedi Heceleri Türküler

Hece sayısı yedi olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinin 18 tanesi yedili hece ölçüsü ile oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu türküler türkü metinlerinin yer aldığı bölümde 17, 19, 25, 28, 32, 41, 42, 43, 45, 51, 52, 61, 63, 69, 71, 72, 76 ve 84. sıralarda yer alan türkülerdir.

4.1.2. Sekiz Heceli Türküler

Hece sayısı sekiz olan türkülerdir. Bu incelemedeki Konya türkülerinden 9 tanesi 8'li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Bunlar 9, 10, 14, 15, 31, 44, 57, 68 ve 73. sıralardaki türkülerdir.

4.1.3. On Bir Heceli Türküler

Hece sayısı on bir olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinin 40 tanesi 11'li hece ölçüsü ile oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu şiirler 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 16,

20, 21, 22, 23, 24, 27, 36, 39, 40, 46, 47, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 59, 64, 65, 66, 74, 75, 81, 83, 86, 87, 88, 89 ve 91. sıradaki türkülerdir.

4.1.4. Serbest Hece Ölçüsüyle Oluşturulmuş Türküler

Hece ölçüsünde kararlılık olmayan, serbest ölçü olan türkülerdir. Bu incelemedeki Konya türkülerinden 26 tanesi serbest hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Bu türküler, türkü metinlerinin olduğu bölümde 3, 13, 26, 29, 33, 34, 35, 38, 48, 58, 60, 62, 67, 70, 77, 78, 79, 80, 82, 85, 90, 92, 93, 94, 95 ve 96. sıralardaki türkülerdir.

4.2. Kafiye ve Kafiye Örgüsü Bakımından Türküler

4.2.1. Kafiye Örgüsü aa, bb, cc vb. Olan Türküler

Kafiye örgüsü aa, bb, cc vb. olan türkülerdir. İncelenen Konya türkeleri içinde bu özelliğe uyan türküler 12 adettir. Bunlar, türkü metinleri bölümünde 7, 20, 21, 24, 39, 47, 66, 73, 80, 89, 91 ve 96. sıralardaki türkülerdir. Bağlantıları dikkate alınmamıştır ve tek değişiklik olanlar hatalı olarak değerlendirilip bu sınıfta işlenmiştir. Kafiye örgüsüne bakılırken bağlantılar dikkate alınmamıştır.

4.2.2. Kafiye Örgüsü aaa, bbb, ccc vb. Olan Türküler

Kafiye örgüsü aaa, bbb, ccc vb. olan türkülerdir. İncelenen Konya türkeleri içinde bu özelliğe uyan türküler 20 adettir. Bunlar, türkü metinleri bölümünde 3, 4, 8, 14, 34, 36, 44, 49, 57, 59, 60, 65, 75, 81, 82, 83, 85, 88, 90 ve 92. sıralardaki türkülerdir. Bağlantıları dikkate alınmamıştır ve kafiye örgüsünü bozan, tek değişik olanlar hatalı olarak değerlendirilip bu sınıfta işlenmiştir.

4.2.3. Kafiye Örgüsü aabb, aabb, vb. Olan Türküler

Kafiye örgüsü aabb, aabb, vb. olan türkülerdir. İncelenen Konya türkeleri içinde bu özelliğe uyan türkü yoktur. Sadece türkü metinleri bölümünde bulunan 22. türkünün kafiye örgüsü aabb, ddee şeklindedir.

4.2.4. Kafiye Örgüsü aaxa, bxbx, ccxc vb. Olan Türküler

Kafiye örgüsü aaxa, bxbx, ccxc vb. olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinde bu özelliğe uyan türküler 18 adettir. Bunlar, türkü metinleri bölümünde 17, 25, 28, 31, 37, 41, 42, 43, 51, 52, 61, 63, 69, 71, 76, 77, 78 ve 84. sıralardaki türkülerdir.

Bağlantıları dikkate alınmamıştır ve kafiye örgüsünü bozan, tek değişik olanlar hatalı olarak değerlendirilip bu sınıfta işlenmiştir. Ayrıca Türkü metinleri içerisinde 45. sıradaki türkünün kafiye örgüsü aaba, aaca şekliyle yakındır bu özelliğe.

4.2.5. Kafiye Örgüsü aaab, cccd vb. Olan Türküler

Kafiye örgüsü aaab, cccd vb. olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinde bu özelliğe uyan türküler 5 adettir. Bunlar, türkü metinleri bölümünde 50, 55, 70, 74 ve 94. sıralardaki türkülerdir. Bağlantıları dikkate alınmamıştır ve kafiye örgüsünü bozan, tek değişik olanlar hatalı olarak değerlendirilip bu sınıfta işlenmiştir. Ayrıca türkü metinleri içerisinde 56. Sıradaki türkünün kafiye örgüsü aaab, aaab şekliyle yakındır bu sınıflandırmaya.

4.2.6. Diğer Şekillerde Olan Türküler

İncelenen Konya türkülerinden 1, 16, 19, 26, 27, 29, 33, 40, 58, 62, 64, 67, 72, 79, 86, 93 ve 95. sıralardaki türküler belirli bir kafiye düzenine sahip değildir.

Bu sınıflandırmaların dışında kalan kendine has düzeni olan türküler şu şekildedir:

Türkü metinleri bölümünde yer alan 2. türkünün kafiye örgüsü abb, cbb, abb şekliyle kendine has bir düzene sahiptir.

Türkü metinleri bölümünde yer alan 19. türkünün kafiye örgüsü aaaa, bbbb şekliyle kendine has bir düzene sahiptir.

Türkü metinleri bölümünde yer alan 35. Türkünün kafiye örgüsü aa, aa, aa şekliyle kendine has bir düzene sahiptir.

Türkü metinleri bölümünde yer alan 38. türkünün kafiye örgüsü aaaa, bbbb şekliyle kendine has bir düzene sahiptir.

Türkü metinleri bölümünde yer alan 46. türkünün kafiye örgüsü aab, ccd, eeb şekliyle kendine has bir düzene sahiptir.

Türkülerde dize başlarında, dize ortalarında ve dize sonlarında kullanılan; ünlem niteliğindeki kelime ve kelime gruplarına ezgiye yardımcı söz kalıpları denilmektedir. Bu kelime ve kelime grupları şiirlere ifade zenginliği sağlamaktadır. Konya türkülerinde ah, amman, vay, hey, haydi, yâr yâr, ey, yavrum, anam, sürmelim gibi ezgiye yardımcı söz kalıpları ile karşılaşılmaktadır. Türkülerde ezgiye yardımcı söz kalıpları türkülerin

içinde kullanıldıkları yere göre sınıflandırılmıştır. Ezgiye yardımcı söz kalıpları dize başlarında, dize ortalarında ve dize sonlarında kullanılabilir. İncelenen Konya türküleri de bu duruma göre tasnif edilmiştir.

4.3. Ezgiye Yardımcı Söz Kalıbı Kullanılan Türküler

4.3.1. Söz Kalıpları Dize Başlarında Olan Türküler

Söz kalıpları dize başlarında olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinden 23 tanesinde ezgiye yardımcı söz kalıpları dize başında kullanılmıştır. Bu özelliğe sahip türküler 13, 17, 18, 19, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 41, 45, 48, 49, 51, 54, 59, 67, 69, 80, 81 ve 89. sıradaki türkülerdir. Ezgiye yardımcı söz kalıplarına örnek aşağıda verilmiştir:

(Haydi) Keşkem seni görmeseydim

(Aman) Görüp görüp sevmeseydim

(Haydi) Görüp görüp sevmeseydim

Sebebim ey sürmelim hey aman

(Aman) İnce belden de sarmasaydım

(Haydi) İnce belden de sarmasaydım

(Aman) Ne diyelim ağlayalım

(Haydi) Kareleri de bağlayalım

Sebebim ey sürmelim hey aman

4.3.2. Söz Kalıpları Dize Ortalarında Olan Türküler

Söz kalıpları dize ortalarında olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinden 15 tanesi ezgiye yardımcı söz kalıpları dize ortalarında kullanılmıştır. Bu özelliğe sahip türküler 8, 11, 22, 24, 35, 39, 49, 58, 62, 66, 75, 80, 81, 90 ve 91. sıradaki türkülerdir. Ezgiye yardımcı söz kalıplarına örnek aşağıda verilmiştir:

Hürünün evleri (**anim**) daldan meşeden
Hiç korkmaz mı zalim Arap beyden paşadan
Sen doldur ben içeyim billur şişeden
Koyma beni zalim Arap ıssız çöllere

Hürünün evleri (**anim**) yayla yolunda
Etekcek ince belinde ziller elinde
Seni de oynadayım beyler önünde
Koyma beni zalim Arap Yemen elinde

4.3.3. Söz Kalıpları Dize Sonlarında Olan Türküler

Söz kalıpları dize sonlarında olan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinden 39 tanesi ezgiye yardımcı söz kalıpları dize sonlarında kullanılmıştır. Bu özelliğe sahip türküler 4, 5, 7, 8 11, 13, 14 17, 18, 20, 22, 24, 25, 28, 29, 31, 33, 35, 36, 38, 39, 48, 49, 50, 51, 53, 53, 59, 61, 62, 66, 75, 76, 80, 81, 82, 89, 90 ve 91. sıradaki türkülerdir. Ezgiye yardımcı söz kalıplarına örnek aşağıda verilmiştir:

Suya düştü gülümüz (**aman**)
Ötmeyor bülbülümüz (**aman aman**)
Ne kadar güzel olsan (**aman**)
Geçti cahil ömrümüz (**aman aman**)

Makarada ipliğim (**aman**)
Kafeslerde kekliğim (**aman aman**)
Hangi yoldan geleceğin (**aman**)
Yollarını bekleyim (**aman aman**)

4.3.4. Söz Kalıpları Karışık Olarak Kullanılan Türküler

Söz kalıpları karışık olarak kullanılan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinden 24 tanesi ezgiye yardımcı söz kalıpları karışık olarak kullanılmıştır. Bu özelliğe sahip türküler 8, 11, 13, 17, 18, 20, 22, 24, 29, 31, 33, 35 39, 48, 49, 51, 59, 66, 75, 80, 81, 89, 90 ve 91. sıradaki türkülerdir. Ezgiye yardımcı söz kalıplarına örnek 8. sıradaki “Ateş Aldı Elimi de Kolumu” adlı türkü metni aşağıda verilmiştir:

Ateş aldı elimi de kolumu (**aman aman**)
Devletin fermanı büktü (**benim de**) belimi (**canım**)
Kim ağlatmış benim nazlı yârimi (**aman aman**)

Aman beyler (**aman**) çözün benim kolumu
Ben bilirim (**aman**) Cezayir'in yolunu (**canım**)

Cezayir'in kara gördüm düşünüy (**aman aman**)
Tutamadım gözlerimin (**aman da**) yaşını (**canım**)
Güz ayları aldurdım ben eşimi (**aman aman**)

Sokakları (**aman**) mermer taşlı Cezayir
Güzelleri (**aman**) kalem kaşlı Cezayir (**aman**)

Bu sınıflandırmaya uygun 11. Sıradaki “Ayağına Geymiş Sedef Nalini” türküsünde *aman*, *eynalini*, *yârim hâlîmi*, *ey şalini yârim görünür*, *ey sürünür* gibi sözcükler ezgiye yardımcı olarak karışık şekillerde kullanılmıştır. Türkü metni aşağıdaki şekildedir:

Ayağına geymiş sedef (**aman**) nalini (**ey nalini**)
Aşka düştüm kimseler bilmez halimi (yârim hâlîmi)
Beline kuşanmış lahur (**aman**) şalini (**ey şalini**)

Eyle insaf eyle de insaf
Elaman yandım beyler aman

Bizim eller pembe yazma (**aman**) bürünür (**ey**)
Yel estikçe beyaz gerdan görünür (yârim görünür)
Beni yardan ayıranlar (**aman**) sürünür (**ey sürünür**)

Eyle insaf eyle de insaf
Elaman yandım beyler aman

4.3.5. Ezgiye Yardımcı Söz Kalıbı Kullanılmayan Türküler

Ezgiye yardımcı söz kalıbı kullanılmayan türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinin 44'ünde ezgiye yardımcı söz kalıplarına rastlanılmamıştır. Bu türküler 1, 2, 3, 9, 10, 12, 15, 16, 21, 23, 32, 34, **37**, 40, 42, 43, 44, 46, 53, 55, 56, 57, 60, 63, 64, 65, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 78, 79, 83, 84, 85, 87, 88, 92, 93, 84, 95 ve 96. sıradaki türkülerdir. 37. sıradaki “Entarisi Aktandır” türkü metninde aşağıdaki şekilde görüldüğü üzere ezgiye yardımcı söz yoktur:

Entarisi aktandır
Ne gelirse Hak'tandır
Benzin sararmış solmuş
O da ağlamaktadır

Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

Çarşıda gezen oğlan
Kâkülü güzel oğlan
Babam sana vermiyor
Bin lira kazan oğlan

Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

Asmadan üzüm aldım
Annenden izin aldım
Eğer baban vermezse
Damları göze aldım

Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

BEŞİNCİ BÖLÜM

KONULARINA GÖRE TÜRKÜLER

Türkülerin konularına göre tam anlamıyla tasnifi oldukça zordur. Nitekim hem yabancı hem de yerli türkü araştırmacıları da bunu dile getirmektedir. Konularına göre yapılan tasnifler araştırmacılara yol göstermesi bakımından önemlidir, yoksa yapılan tasniflerin türküleri bütün yönleriyle ele alındığını göstermez.

“Türk kültüründe sözlü geleneğin yeri büyüktür. Sözlü geleneğin en önemli kültür taşıyıcılarından biri de türkülerimizdir. Böylesine kapsamlı bir kültür taşıyıcısı olan türkülerin konularını tam anlamıyla tasnif etmenin güçlüğü ortadadır.” (Bekki, 2004, s. 97).

Selahaddin Bekki, ana temlerin kişiden kişiye değişebildiğini, bir türkünün değişik sınıflandırmalarda ve değişik başlıklarla karşımıza çıkabileceğini, türküleri konu bakımından bir kalıba sokmak yerine genel bir değerlendirme yaptığını söylemektedir ve türkülerin sınıflandırmasını aşağıdaki şekilde vermiştir:

1. Aşk ve sevdâ üzerine söylenen türküler
2. Gurbet, ayrılık, hasret türküleri
3. Ölüm türküleri (Ağıtlar)
4. Çocuk türküleri (Ninniler)
5. Güzellik ve güzeller üzerine söylenen türküler (Güzellemeler)
  - a. İnsan güzellemeleri
  - b. Hayvan güzellemeleri
  - c. Şehirler ve toprak üzerine söylenen türküler
6. Kahramanlık türküleri
7. Tabiat türküleri
  - a. Bitki ve çiçekler ile türküler
8. Güldürücü türküler
9. Öğretici ve öğüt verici türküler
10. Dini içerikli türküler
  - a. İlahiler ve devriyeler
11. Kanaat, Geçmişe Özlem, Dilek ve Felsefî ağırlıklı Konuları işleyen Türküler (Bekki, 2004, s. 6-7).

Pertev Naili Boratav konularına göre bölümlemeyi türkülerin konuları ve söylendiği, kullanıldığı yerler olarak incelemiştir (Boratav, 2016, s. 171).

Mehmet Özbek, konularına göre türkülerini şu şekilde sınıflandırmıştır:

A. LİRİK TÜRKÜLER:

1. İnsanî duyguların çok etkili ve coşkulu bir şekilde anlatıldığı türküler bu gruba girer.

2. Aşk, sevdâ türküleri

3. Gurbet türküleri (ayrılık, asker, mapushane türküleri)

4. Ağıtlar (ölüm, tabii afetler üzerine)

5. Ninniler

B. SATİRİK TÜRKÜLER:

6. Kişiyi veya toplumu kınayan, yeren türküler bu gruptadır.

7. Güldürücü türküler (mizahî türküler)

8. Taşlamalar, ilenmeler

C. OLAY TÜRKÜLERİ:

9. Tarihi türküler (destanlar, kahramanlık ve serhat türküleri)

10. Eşkıya türküleri (derebeyi, cinayet türküleri)

D. TÖREN VE MEVSİM TÜRKÜLERİ:

11. Kına, düğün, esvap giydirme töreni türküleri

12. İtikat ve mezhep törenleri türküleri

E. İŞ VE MESLEK TÜRKÜLERİ:

13. Esnaf türküleri

F. PASTORAL TÜRKÜLER:

Çoban ve kır yaşamını anlatan, tabiat güzelliklerini konu edinen bu türküler bu gruba girer.

14. Tabiat türküleri

G. DİDAKTİK TÜRKÜLER:

15. Dinleyene bir şeyler öğreten, ders veren türkülerdir

H. OYUN TÜRKÜLERİ:

16. Ritmik dans türküleri

17. Temsilî oyun türküleri (Özbek , 1994, s. 85-86).

Çalışmada Konya türküleri muhteviyatı bakımından incelenirken Mehmet Özbek ve Selahaddin Bekki'nin tasnifleri göz önünde bulundurulmuştur.

KONULARINA GÖRE TÜRKÜLER		
SN	TÜRKÜ ADI	KONU
1	ACEP KİME ARZ EYLESEM HALİMİ	SİTEM
2	AK KOLLAR BENDEN	AŞK, SEVDA
3	AMAN DA KIRAT GÜLÜM DE KIRAT	YİĞİTLİK, KAHRAMANLIK
4	ANNEM BENİ KALDIRMIŞSIN ATMIŞSIN	AŞK, SEVDA
5	AŞAĞIDAN GELİR SANDIK	KINA, DÜĞÜN
6	AŞIĞIN YAYLASI DERLER OTAĞI	AŞK, SEVDA
7	AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR	AĞIT
8	ATEŞ ALDI ELİMİ DE KOLUMU	AĞIT
9	ATLADI ÇIKTI EŞİĞİ	AĞIT
10	ATLADIK GEÇTİK KOYAĞI	KINA, DÜĞÜN
11	AYAĞINA GEYMİŞ SEDEF NALİNİ	AŞK, SEVDA
12	AYAĞINA GİYMİŞ SEDEF NALİNİ	AŞK, SEVDA
13	BEN SANA DEMEDİM Mİ	AŞK, SEVDA
14	BERBER DÜKKÂNI AL OLUR SALLAMA	İŞ, İMECE
15	BİNER ATIN İYİSİNE	KINA, DÜĞÜN
16	BİR SABAHTAN YOLUM DÜŞTÜ GEDİLE	METHİYE, GÜZELLEME
17	BİR TAŞ ATTIM ALICA	AŞK, SEVDA

18	BİZİM EVDE ŞEKER LOKUM BADEM VAR	AŞK, SEVDA
19	ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM	AŞK, SEVDA
20	ÇEK DEVECİ DEVELERİ	AŞK, SEVDA
21	ÇEK DEVECİ DEVELERİN SULANSIN	AŞK, SEVDA
22	ÇEK DEVECİ DEVELERİN SULANSIN DEVELİ KÖÇEK	AŞK, SEVDA
23	ÇUKUR MAHALLEDE BİZİM EVİMİZ	AŞK, SEVDA
24	DAMDA BACALARI ADAM SANIRDIM	AŞK, SEVDA
25	DERE BOYU DÜZ OLUR	AŞK, SEVDA
26	DURNAM GELİR YATA KALKA	AŞK, SEVDA
27	EFENDİM AŞKINLA İŞTE PÜRYANIM	AŞK, SEVDA
28	EĞDİM KIRAZ DALINI	AŞK, SEVDA
29	ELİF GIZININ DA MENDİLİNE MESTİNE	AŞK, SEVDA
30	ELİNDE SAZI GEL BAZI BAZI	AŞK, SEVDA
31	ELİNİZDEN ELİNİZDEN	AŞK, SEVDA
32	ELMALARIN YONGASI	AŞK, SEVDA
33	ELMALARIN YONGASI	AŞK, SEVDA
34	EMMİLER EMMİLER	AĞIT
35	EMMİLER EMMİLER TÜRKMEN EMMİLER	KINA, DÜĞÜN
36	ENGİNLİ YÜKSEKLİ KAYALARIMIZ	AŞK, SEVDA
37	ENTARİSİ AKTANDIR	AŞK, SEVDA
38	EREMEDİM VEFASINA DÜNYANIN	KADER
39	ERMENEĞİN KEKLIKLERİ ÖTÜYOR	AŞK, SEVDA
40	EVVELA BAĞDAD'A SEFER OLANDA	YİĞİTLİK, KAHRAMANLIK

41	FIRIN ÜSTÜNDE FIRIN	AŞK, SEVDA
42	FIRIN ÜSTÜNDE FIRIN	AŞK, SEVDA
43	GALENİN BEDENLERİ LİMO	AŞK, SEVDA
44	GARAMAN'I GALDIRSALAR	AŞK, SEVDA
45	GARŞIDA HERK OTLANIR	AŞK, SEVDA
46	GEYDİRMİŞLER BOYLU BOYLU SEVAYİ	AŞK, SEVDA
47	GEZDİM KARAMAN'I GÖRDÜM KONYA'YI	AŞK, SEVDA, GURBET
48	GİNE CELALLANDI MERAM BAĞLARI	MAPUSHANE
49	GİNE YEŞİLLENDİ BOR'UN BAĞLARI	SİTEM
50	GİTME BÜLBÜL GİTME BAHAR ERİŞTİ	GURBET
51	GÜLÜM VAR OCAK OCAK	AŞK, SEVDA
52	HANA VARDIM HAN DEĞİL	AŞK, SEVDA
53	HANİ BENİM AĞALARIM BEYLERİM	AŞK, SEVDA
54	HANİ BENİM ELLİ DİRHEM KESDENEM	AŞK, SEVDA
55	HARZADIN'DAN AŞTIĞIMI GÖRDÜLER	GURBET
56	HAYATIN ÖNÜNDEN GEÇMEDİM YOLDAN	AŞK, SEVDA
57	HAYDAN OLUR HUYDAN OLUR	AŞK, SEVDA
58	HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN	AŞK, SEVDA, GURBET
59	İKİ DURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ	AŞK, SEVDA
60	KAHVENİN ÖNÜNDEN GELİR GEÇERSİN	AŞK, SEVDA
61	KARANFİL OYLUM OYLUM	AŞK, SEVDA
62	KARANFİLSİN BİBERSİN	AŞK, SEVDA
63	KARŞIDAN GEL GÖREYİM	AŞK, SEVDA

64	KARŞIDAN KARŞIYA OLUR MU BÖYLE	AŞK, SEVDA
65	KARTAL KUŞUN KANADINDA AL OLUR	AŞK, SEVDA
66	KENARDAN GEÇEYİM YOL SİZİN OLSUN	AŞK, SEVDA
67	KEŞKE SENİ GÖRMESEYDİM	AŞK, SEVDA
68	KICILAR KAVAK KICILAR	KINA, DÜĞÜN
69	KUYU DİBİ DİKMELİ	AŞK, SEVDA
70	MENTEŞELİ MENTEŞELİ	AŞK, SEVDA
71	MİNARENİN ALEMİ EDALI BEBEK	AŞK, SEVDA
72	ODAM SIVA TUTMUYOR	AŞK, SEVDA
73	PENCERESİ YEŞİL PERDE	AŞK, SEVDA
74	PINARIN BAŞINA YAĞMAZ MI DOLU	AŞK, SEVDA
75	SANDIKLI'NIN TARLALARI HENDEKLİ	AŞK, SEVDA
76	SUYA DÜŞTÜ GÜLÜMÜZ	AŞK, SEVDA
77	ŞAKİR GELDİ KİLİME	AŞK, SEVDA
78	ŞARAP İÇTİM DESDİDEN	AŞK, SEVDA
79	ŞU BURSA'NIN KESTANESİ	AŞK, SEVDA
80	ŞU SİLLE'DEN GECE GEÇTİM	AŞK, SEVDA
81	ŞU SİLLE'NİN SOKAKLARI	AŞK, SEVDA
82	TOSUN AT YORULUR DA GÖNÜL YORULMAZ	AŞK, SEVDA
83	VARAKANIN ALT YANINDA BAHÇALAR	AĞIT
84	VAY BANA VAYLAR BANA	AŞK, SEVDA
85	YAĞSİYAN'A VARAMADIM YALINIZ	AŞK, SEVDA
86	YASİYAN'A GİREMEDİM GAZELDEN	AŞK, SEVDA
87	YAYLA YOLLARINDAN YÜRÜYÜP GELİR	AŞK, SEVDA

88	YAYLI GELDİ KAPILARA DAYANDI	AŞK, SEVDA
89	YEŞİL M'OLUR GEMİLERİN DİREĞİ	AŞK, SEVDA
90	YÜKSEK HANAYLARDA BADILCAN SOYAR	AŞK, SEVDA
91	YÜZ DİRHEMDİR GUŞAĞIMIN ŞERİDİ	AŞK, SEVDA
92	EŞGİN ATLAR GİBİ EŞDİĞİM ZAMAN	UZUN HAVA
93	GİDE GİDE BEN SILAMDAN IRADIM	OT BİÇİMİ HAVASI
94	HUB NAZARIM KALDI GELİN AHÇANDA	UZUN HAVA
95	GÜL KURUTTUM SEPETTE	AŞK, SEVDA
96	ŞU BOZKIR'DAN AYVA GELDİ	AŞK, SEVDA

5.1.Lirik Türküler

Pertev Naili Boratav, *Lirik* kelimesinden kastın türkülerin yakıcılarının da söyleyicilerinin de temel amacının dert, acı, sevinç ve ümitlerini yoğun bir şiir anlatımıyla dillendirerek içlenmek ve duygulandırıp içlendirmektir, der. Bu türkülerde hayaller, çağrışımlar, semboller ağır basar, der (Boratav, 2016, s. 173).

İncelenen Konya türkülerinde duygu yoğunluğu yüksek olduğu için lirik türe uygun türküler çoğunluktadır. İncelenen türküler içinde bu özelliğe uyan 78 adet türkü mevcuttur.

5.1.1. Aşk, Sevda Türküleri

Aşk ve sevda üzerine yakılan, söylenen türkülerdir. İncelenen Konya türkülerinden aşk, ve sevda türküleri türüne ait 71 adet türkü bulunmaktadır. Bu türküler, türkü metinleri bölümdeki 2, 4, 6, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 95 ve 96. sıralarda yer alan türkülerdir.

5.1.2.Gurbet Türküleri

Bu başlık altında değerlendirilen türkülerin konularını ayrılık, askerlik, hapisane ve hapislik gibi konular oluşturmaktadır İncelediğimiz Konya türkülerinden

bu özelliğe uygun 4 adet türkü bulunmaktadır. Bu türküler, türkü metinleri bölümündeki 48, 50, 55 ve 58. sıralarda yer alan türkülerdir.

5.1.3. Ağıtlar (Ölüm, tabii afetler vs.)

Ölüm, tabii afetler üzerine söylenen türkülerdir. Konya türkü metinleri içinde 5 adet bu özelliğe uygun türkü bulunmaktadır. Bunlar, 7, 8, 9, 34, 83. sıralardaki türkülerdir.

5.2. Olay Türküleri

Tarihî olayları ve karakterleri anlatan türküler ve eşkıya/başkaldırı türküleri olay türküleri başlığı altında incelenmektedir. Bu özelliğe uygun örnek türküye rastlanılmamıştır.

5.2.1. Tarih türküleri (Destanlar, kahramanlık ve serhat türküleri)

Tarihî bir olaya dayanan türkülerdir. İncelenen Konya türküleri içerisinde eşkıya türküsü bulunmamaktadır; fakat 3. türkü olan “Aman da Kırat Gülüm de Kırat” ve 40. türkü olan “Evvela Bağdad’a Sefer Olanda” türküleri yiğitlik ve kahramanlık türküleridir.

5.3. Tören ve Mevsim Türküleri

Düğün, gelin alma, kına veya dinî törenlerde söylenen türkülerdir tören ve mevsim türküleri. Oyun havası niteliğindeki türküler de aynı zamanda bu tasnif altında incelenebilir; çünkü bu türküler, bu tür törenlerde söylenen türkülerdir, bir nevi eğlence etrafında söylenen türkülerdir.

5.3.1. Kına, Düğün, Esvap Giydirme Töreni Düğünleri

Düğün ve kına zamanında söylenen türkülerdir. Çalışılan Konya türküleri içerisinde bu özelliğe uygun 4 türkü var ve türkü metinlerindeki 10, 15, 35 ve 68. sıralardaki türküler kına ve düğün merasimlerinde çığırılan türkülerdir.

5.3.2. Dini İçerikli Türküler

Dinî bir konuya temas eden türkülerdir. İncelenen Konya türküleri içerisinde bu başlık altında örnek bir türküye rastlanılmamıştır.

5.4. Pastoral Türküler

Pastoral türküler doğa hayatını, güzelliklerini anlatan, kır hayatını anlatan türkülerdir. Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

5.4.1. Tabiat Türküleri

Tabiatı anlatan türkülerdir. İncelenen Konya türküleri içerisinde bu özelliğe uyan türkü bulunamamıştır.

5.5. Oyun Türküleri

Bu tarz türküler, ritmik dans eşliğinde veya orta oyunu gibi temsilî oyunlarda söylenir. İncelenen Konya türküleri içerisinde bu özelliğe uygun türkü bulunmamaktadır. TRT THM Repertuarında Oyun havaları başlığında altında dört adet türkü bulunmaktadır; fakat sözleri olmayıp sadece ezgileri mevcuttur. Bu bakımdan incelenen türkü metinleri bölümüne alınmamıştır.

5.5.1 Ritmik Dans Türküleri (Oyun Havaları)

Ritmik dans türküleridir. İncelenen Konya türküleri içerisinde bu özelliğe uyan türkü bulunamamıştır.

5.5.2. Temsilî Oyun Türküleri

Temsilî oyun türküleridir. İncelenen Konya türküleri içerisinde bu özelliğe uyan türkü bulunamamıştır.

ALTINCI BÖLÜM

KONYA TÜRKÜLERİNDE SÖZ VARLIĞI

6.1. Kelime Sıklıkları

İncelenen Konya türküleri 96 adettir. Türkü metinlerinde kelime sıklıkları bakımından bir inceleme yapılmıştır.

6.1.1. Adlar

Türkü metinleri içerisinde geçen adlar şu şekilde tasnif edilmiştir:

- Aile, Akrabalık ve Unvan Adları
- Bitki ve Çiçek Adları
- Dinî Adlar
- Doğa Adları
- Eşya Adları
- Giyim-Kuşam Adları
- Hayvan Adları
- İnsan Bedeni ile İlgili/Organ Adları
- Mekân Adları
- Renk Adları
- Sayı Adları
- Sevgiliyi Betimleyen aslar ve tamlamalar
- Yiyecek ve İçecek Adları
- Zaman ile İlgili Adlar
- Özel İsimler

6.1.1.1. Aile, Akrabalık ve Unvan Adları

Aile, akrabalık ve unvan adlarıdır. İncelenen Konya türkü metinlerinde 12 değişik *aile*, *akrabalık* ve *unvan* adları bulunmaktadır. Bu isimler 168 kere

kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *anne/ana*'dır. 46 defa geçmiştir metinlerde. İncelenen türkü metinlerinde geçen *aile*, *akrabalık* ve *unvan* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekilde verilmiştir:

ağa(8), *amca/emmi/amuca (10)*, *anne/ana (46)*, *baba (9)*, *dayı (2)*, *emmi oğlu (6)*, *gardaş (2)*, *gelin (33)*, *guzu (5)*, *güveyi (4)*, *kız (35)*, *oğul/oğlan (8)*.

6.1.1.2. Bitki ve Çiçek Adları

Bitki ve çiçek adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde *bitki* ve *çiçek* adları ile ilgili 16 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler türkü metinlerinde toplamda 84 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *gül*'dür. 48 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde geçen *bitki* ve *çiçek* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

biber (1), *çınar (1)*, *dal (7)*, *diken (1)*, *gül (48)*, *karanfil/garanfil (7)*, *kavak (3)*, *lavanta (2)*, *nergiz (3)*, *pirasa (2)*, *saz (2)*, *servi (2)*, *söğüt (1)*, *sümbül/sünbül (2)*, *tarçın (1)*, *tütün (2)*.

6.1.1.3. Dinî Adlar

Dinî adlardır. İncelenen Konya türkülerinde *dinî* adlar ile ilgili 10 farklı kelime geçmektedir. Bunlar türkü metinlerinde toplamda 26 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *Allah/Hay/Hak/Mevla/Tanrı*'dır. 10 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *dinî* adlar, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

bayram (1), *cennet (1)*, *derviş (2)*, *hacılar (3)*, *hoca (2)*, *kader/alın yazısı/yazı (6)*, *Allah/Hay/Hak/Mevla/Tanrı (10)*, *namaz(2)*, *zebanî (1)*.

6.1.1.4. Doğa Adları

Doğa adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde *doğa* adları ile ilgili 18 farklı kelime geçmektedir. Bunlar türkü metinlerinde toplam 57 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *Yol* kelimesidir ve 32 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *doğa* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

bağ/bahçe (15), *bulut(3)*, *çay (4)*, *dağ (28)*, *dere(6)*, *felek (3)*, *gökyüzü/sema/hava (4)*, *göl (5)*, *güneş (1)*, *hendek (1)*, *ırmak (2)*, *kuyu (2)*, *otağ (2)*, *kaya (1)*, *tepe (6)*, *ayla (12)*, *yıldız (2)*, *yol (32)*.

6.1.1.5. Eşya Adları

Eşya adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde eşya adları ile ilgili 27 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler türkü metinlerinde toplam 54 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *şişe* kelimesidir ve 7 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde eşya adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

ayna (3), bıçak (1), bohça (3), cezve (2), çul (2), desti (1), fincan (4), güğüm (1), halı (1), kilim (1), makara (1), mektup (1), mendil (4), mercan (2), mest (2), oklava (1), yikte (3), perde (1), saz (1), şemsiye (1), şişe (7), tabaka (3), teşbih (1), urgan (3), yastık (2), yorgan (1), zil (1).

6.1.1.6. Giyim-Kuşam Adları

Giyim-kuşam adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde *giyim kuşam* isimleri ile ilgili 21 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler türkü metinlerinde toplam 39 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *entari*, *fes* kelimeleridir ve 4'er defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *giyim kuşam* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

aba(1), ahça (2), ciba (1), çember (1), çorap (1), entari (4), etek (1), fes (4), fistan (1), gadife (2), gömlek (1), hırka (1), lahur (1), nalin (3), oya (3), sevayi (1), siy (1), şal (3), şalvar (3), toka (1), yazma (3).

6.1.1.7. Hayvan Adları

Hayvan adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde *hayvan* isimleri ile ilgili 18 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler türkü metinlerinde toplam 123 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *bülbül* kelimesidir ve 26 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *hayvan* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

at (20), bülbül (26), ceylan (1), daylak (3), deve (22), durna (19), kartal (1), keklik (1), kuş (3), kuzu/guzu (7), öküz (3), ördek/suna (5), şahin (1), tavşan (1), tavuk (2), tay (1), tazi (4), üveyk (3).

6.1.1.8. İnsan Bedeni ile İlgili Adlar/Organ Adları

İnsan bedeni ile ilgili veya organ adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde *insan bedeni ile ilgili/organ* adları ile ilgili 24 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler türkü metinlerinde toplam 189 defa geçmiştir. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *el*

kelimesidir ve 26 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *insan bedeni ile ilgili/organ* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

Ayak (7), baş (11), bel (12), boğaz (7), burun (2), ciğer (3), dil (18) yan anlamıyla beraber alınmıştır dil kelimesi, diş (3), diz (4), dudak (1), el (26), gerdan (14), göğüs/bağır (9) göz (24), kaş/gaş (17), kelle (2), kol/gol (6), perçem/kâkül/kekil (3), saç (6), sine (1), ten (1), yanak (4), yüz (7), zülf (1).

6.1.1.9. Mekân Adları

Mekân adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde *mekân* adları ile ilgili 36 farklı kelime geçmektedir. Bu adlar türkü metinlerinde toplam 195 defa geçmiştir. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *bağ* kelimesidir ve 31 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *mekân* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

Anbar (1), bağ (31), bahça (2), Cezayir (4), çarşı (1), çayır (1), dağ (26), dere (7), dünya (6), ev (4), gemi (3), gurbet (8), hamam (1), han (3), hastane (1), kafes (2), kale/gale (4), kapı (5), köy (2), mahalle (4), mahşer (1), mapushane/mapus damı (2), merdiven başı (1), meyhane (2), mezar (2), oda (3), ova (4), Pazar (2), pencere (7), pınar (4), sıla (4), sokak (4), tarla (1), tepe (5), yayla (11), yol (26).

6.1.1.10. Renk Adları

Renk belirten adlardır. İncelenen Konya türkülerinde *renk* isimleri ile ilgili 11 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler türkü metinlerinde 67 kere kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *ak/beyaz* kelimesidir ve 26 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *renk* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

Ak/beyaz (26), al (10), ela (1), gümüş (3), kara (5), kınalı (3), kır (3), pembe (2), sarı (1), sedef (3), yeşil (10).

6.1.1.11. Sayı Adları

Sayı belirten adlardır. İncelenen Konya türkülerinde *sayı* adları ile ilgili 1 farklı kelime geçmektedir. Bu ad türkü metinlerinde toplam 1 defa kullanılmıştır. Bu sınıfa ait tek kullanılan kelime *altı* kelimesidir.

6.1.1.12. Sevgiliyi Betimleyen Adlar ve Tamlamalar

Sevgiliyi betimleyen, anlatan ad ve tamlamalardır. İncelenen Konya türkülerinde *sevgiliyi betimleyen* adlar ile ilgili 12 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler toplam 196

defa geçmiştir. Bu sınıfa ait en sık kullanılan kelime *yâr* kelimesidir ve 113 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *sevgiliyi betimleyen* adlar, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

âşık (2), bebek (4), bir danem (10), dilber (8), dinsiz/imansız (2), edalı (9), güzelim (4), servi boylu (3), serv-i revân (4), sevdiğim (17), sürmeli (21), yâr 113.

6.1.1.13. Yiyecek ve İçecek Adları

Yiyecek ve içecek adlarıdır. İncelenen Konya türkülerinde yiyecek içecek adına rastlanmamıştır. Meyve adları vardır, fakat bunlar bu sınıfta alınmamıştır.

6.1.1.14. Zaman Kavramı ile İlgili Adlar

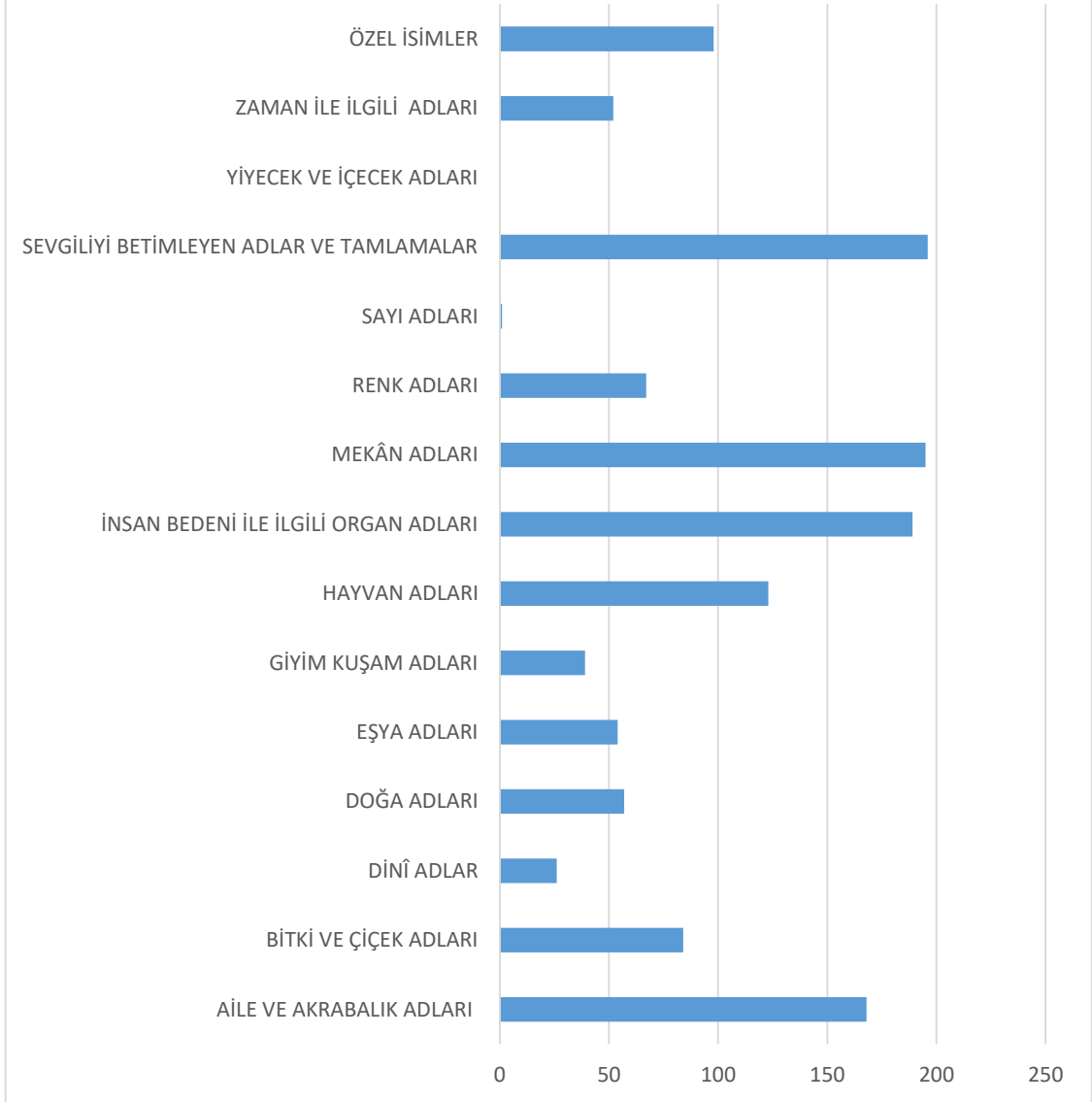
Zaman kavramı ile ilgili adlardır. İncelenen Konya türkülerinde *zaman* adları ile ilgili 13 farklı kelime geçmektedir. Bu isimler toplam 52 defa geçmiştir. Bu sınıfa ait en çok kullanılan kelime *gün* kelimesidir ve 12 defa metinlerde geçmiştir. İncelenen türkü metinlerinde *zaman* adları, sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir: *akşam (1), akşam namazı (1), ay (3), bugün (4), gece (10), gün (12), gündüz (1), güz (1), öğlen (1), sabah (5), yarın (1), yaz (8), yıl (4).*

6.1.1.15. Özel İsimler

Özel isimlerdir. İncelenen Konya türkü metinlerinde *özel isimler*le ilgili 30 farklı kelime geçmektedir. Bu kelimeler türkü metinlerinde toplam 98 defa kullanılmıştır. Bu sınıfa ait en çok kullanılan kelime *Konya/Gonya* kelimesidir ve 17 kere kullanılmıştır. İncelenen türkü metinlerinde *özel isimler* sıklıkları ile beraber alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

Akşehir (1), Ali (2), Arap (4), Bağdad (3), Bor (1), Bozkır (6), Bursa (2), Çukurova (1), Ermenek (1) Genç Osman (4), Guzyaka (1), Harzadın (2), Hürü (2), Karaman/Garaman (4), Kayseri (1), Kenzi (3), Konya/Gonya (17), Loras (1), Memed (7), Meram (9), Mevla, Tanrı, Hak (11), Sandıklı (2), Sille (4), Şam (1), Toros Dağı (1), Van (1), Yağsiyan/Yasiyan (4), Yemen (1), Yusuf (1).

KELİME SIKLIKLARI GRAFİĞİ (ADET)

YEDİNCİ BÖLÜM

KONYA TÜRKÜ METİNLERİ

ACEP KİME ARZ EYLESEM HALİMİ (1)

Acep kime arz eylesem halimi
Mevlam kurtar ya al benim canımı
Nice gıydın bana tanrı zalimi
Mevlam kurtar ya al benim canımı

Bir kazadır Haktan geldi başıma
Gıydı gözlerime gan ile doldu
Yâr ile hasretlik mahşere kaldı
Mevlam kurtar ya al benim canımı

(Çumra, Konya/Mustafa Hüseyin/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT THM
Repertuvarı, 4477)*

AK KOLLAR BENDEN (2)

Ak kollar benden bilezik senden

Severim candan can emmim oğlu
Atımız yitmiş de bul emmim oğlu

Gelirim sana aç kollarını

Severim candan can emmim oğlu
Atımız yitmiş de bul emmim oğlu

---

* Her türkünün sonundaki yay ayrıç içerisinde sırasıyla türkünün derlendiği yöre ve il, kaynak kişi, derleyen, kaynak ve repertuvar numarası bilgileri verilmiştir.

Kuşağı senden tokası benden
Severim candan can emmim oğlu
Atımız yitmiş de bul emmim oğlu

(Taşkent, Konya/Ayşen Başcı, Mukaddes Erkin/Nafiz Camgöz/TRT THM
Repertuvarı, 5007)

AMAN DA KIRAT GÜLÜM DE KIRAT (3)

Aman da kırat gülüm de kırat
Üstüne binenler alır murat
Hak emrinden yeşil kanat

Oyna atım gün bizimdir
Gadife çullar, uzun da yollar dağlar bizimdir

İleri durur geri durulmaz
Altı patlarının düşman vurulmaz
Kelle gitmeyince kırat verilmez

Oyna atım gün bizimdir
Gadife çullar, uzun da yollar dağlar bizimdir

(Konya/Çopur Ahmet/Ankara Devlet Konservatuvarı/ TRT THM Repertuvarı,
4474)

ANNEM BENİ KALDIRMIŞSIN ATMIŞSIN (4)

Annem beni galdırmıősin atmiősin
Gökyüzünde durnalara çatmiősin
Bilinmedik pazarlarda satmiősin

Anam anam garip anam ağlarım (oy oy)
Ağlar ağlar kareleri bağlarım (oy oy)

Şu karşiki dağda bir kuzu meler
Kuzun meleşi bağrımı deler
Annesiz yavruyu da kim çözer beler

Anam anam garip anam ağlarım (oy oy)
Ağlar ağlar kareleri bağlarım (oy oy)

Şu karşiki dağlar karsız dumansız
Ben seni sevmişim dinsiz imansız
Cennet-i âlâya giremem sensiz

Anam anam garip anam ağlarım (oy oy)
Ağlar ağlar kareleri bağlarım (oy oy)

(Konya/Nuri Cennet/Mehmet Özbek/TRT THM Repertuarı, 2759)

AŞAĞIDAN GELİR SANDIK (5)

Aşağıdan gelir sandık boş gelir
Ağlamış da ela gözden yaş gelir (aman)

Hay du du du du du du du dum
Hay li li li li li li li lim

Dolaştım dağları kar çevre çevre
yitirdim yârimi halim biçare (aman)

Hay du du du du du du du dum
hay li li li li li li li lim

Teperim teperim tepe delinmez
çıkaram bakarım yârim görünmez (aman)

Hay du du du du du du dum
Hay li li li li li li lim

(Balkana Köyü, Beyşehir, Konya/İbrahim Çöğür/Ahmet Yamacı/TRT THM
Repertuarı, 1393)

AŞIĞIN YAYLASI DERLER OTAĞI (6)

Âşığın yaylası derler otağı (otağı aman aman)
Al yeşil pervane geymiş o dağlar (dağlar)

Söylemen yavruya bu gün vurgundur (vurgundur aman)
Yâr yanından gelmiş bugün yorgundur (vurgundur)

(Konya/Bahattin Özsoy/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 505)

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR (7)

Âşığın yaylası derler o dağlar
Al yeşil pervaneler giymiş o dağlar (beyim aman)

Sabır ister her murada ermiye
Çok sabrettim sabrı takat kalmadı

Söylemen yavruya bugün yangındır
Yâr koynundan çıkmış bugün yorgundur

Hay sevdiğim neden güzel seversin
Taşlar atıp dertlileri ezersin

(Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT THM
Repertuvarı, 4446)

ATEŞ ALDI ELİMİ DE KOLUMU (8)

Ateş aldı elimi de kolumu (aman aman)
Devletin fermanı büktü (benim de) belimi (canım)
Kim ağlatmış benim nazlı yârimi (aman aman)

Aman beyler (aman) çözün benim kolumu
Ben bilirim (aman) Cezayir'in yolunu (canım)

Cezayir'in kara gördüm düşünü (aman aman)
Tutamadım gözlerimin (aman da) yaşını (canım)
Güz ayları aldurdım ben eşimi (aman aman)

Sokakları (aman) mermer taşlı Cezayir
Güzelleri (aman) kalem kaşlı Cezayir (aman)

(Seydişehir, Konya/Ayşe Dadı/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuvarı, 358)

ATLADI ÇIKTI EŞİĞİ (9)

Atladı çıktı eşiğı
Sofrada kaldı kaşığı
Mahallenin yakışığı
Gel ayrılıp gitmiyelim

Tepsiye koyarlar tuzu
Üstüne örterler bezi
Hay ananın bir tek kızı
Gel ayrılıp gitmeyelim

Biner atın iyisine
Gider yolun koyusuna
Haber verin dayısına
Gel ayrılıp gitmiyelim

Helebiye helebiye
Keten gömlek güveyiye
Ağama gelin getirdik
Çok şükür bu işi bitirdik

(Balkana Köyü, Beyşehir, Konya/ İbrahim Çöğür/Ahmet Yamacı/TRT THM
Repertuarı)

ATLADIK GEÇTİK KOYAĞI (10)

Atladık geçtik koyağı
Biz gelin aldık bayağı
Hem gelin hem güveyi

Hoş geldin gelin hoş geldin
Efendi oğluma eş geldin

Atladık geçtik eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük evin yakışığı

Hoş geldin gelin hoş geldin
Efendi oğluma eş geldin

(Taşkent, Konya/Ayşen Başçı/Nafiz Camgöz/TRT THM Repertuarı, 5788)

AYAĞINA GEYMiŞ SEDEF NALİNİ (11)

Ayağına geymiş sedef (aman) nalini (ey nalini)
Aşka düştüm kimseler bilmez halimi (yârim hâlimi)
Beline kuşanmış lahur (aman) şalini (ey şalini)

Eyle insaf eylede insaf
Elaman yandım beyler aman

Bizim eller pembe yazma (aman) bürünür (ey)
Yel estikçe beyaz gerdan görünür (yârim görünür)
Beni yârdan ayıranlar (aman) sürünür (ey sürünür)

Eyle insaf eyle de insaf
Elaman yandım beyler aman

(Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı,
1557)

AYAĞINA GİYMİŞ SEDEF NALİNİ (12)

Ayağına giymiş sedef nalini
Guşanmış beline acem şalini
Aşka düştüm kimse bilmez halimi

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden yârimi göreceğ miyim

Meyhanenin şişeleri parlıyor
Doktor gelmiş yarelerim bağıyor
Anam babam başucumda ağlıyor

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden yârımı görecek miyim

Kapının önünden bir garip geçti
Bir çift söz söyledi yaremi deşti
Gelirim dedi de goydu da gaçtı

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden yârımı görecek miyim

(Konya/Ali Ulvi Erandaç/Ahmet Yamacı/TRT THM Reprtuvarı, 1756)

BEN SANA DEMEDİM Mİ (13)

(Ah) Ben sana demedim mi
Çıkma da duvara (yâr yâr aman)
Giyinmiş kuşanmış (a yârim)
Dönmüş adama

Tavukları takkalı
Gelinleri okkalı
O da güzel nizamlar

(Ah) Evlerinin önünde
Taş ben olaydım (yâr yâr aman)
Ela göz üstüne (a yârim)
Gaş ben olaydım

Tavukları takkalı
Gelinleri okkalı
O da güzel nizamlar

(Karkın, Çumra, Konya/Veli Civelek, Ali Konukay/Ankara Devlet
Konservatuvarı/TRT THM Repertuarı, 4478)

BERBER DÜKKÂNI AL OLUR SALLAMA (14)

Berber dükkânı al olur
Güzellik başa bel'olur (amman)
Sevdalık başa bel'olur (amman)

Ağrır yanlarım vay vay vay
Gırık gollarım vay vay vay
Varamam ben dayanamam
Berber dükkânı bucakta
Cezveler kaynar ocakta (amman)
Güğümler kaynar ocakta (amman)

Ağrır yanlarım vay vay vay
Gırık gollarım vay vay vay
Varamam ben dayanamam

Berber dükkânı engine
Ver baba beni dengime (amman)
Ver anne beni dengime (amman)

Ağrır yanlarım vay vay vay
Gırık gollarım vay vay vay
Varamam ben dayanamam

(Taşkent, Konya/Asım Uçar, Mehmet Camgöz/Nafiz Camgöz/TRT THM
Repertuarı, 5189)

BİNER ATIN İYİSİNE (15)

Biner atın iyisine
Gider yolun kıyısına
Selam söylen dayısına
Kız çeyizin hazırlansın

Biner atın incesine
Gider yolun kocasına
Selam söylen amcasına
Kız çeyizin hazırlansın

Ben bir gümüş oklavayım
Ulu yolun toprağıyım
Bağımıza üç gül bitmiş
Ben o gülün yaprağıyım

(Taşkent, Konya/Ayşen Başçı/Nafiz Camgöz/ TRT THM Repertuarı, 5011)

BİR SABAHTAN YOLUM DÜŞTÜ GEDİL'E (16)

Bir sabahtan yolum düştü Gedil'e
Gelin atmış siyelerini beline
Düşüvermiş yaylaların yoluna
Gitme yârim yayla zamanı değil

Gökyüzünde perem olmuş bulutlar
İki güzel bir kapıyı kilitler
Vadeli vadesiz ölen yiğitler
Gelme ecel ölüm zamanı değil

(Akşehir, Konya/Vasfiye Baransel/ Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı,
453)

BİR TAŞ ATTIM ALICA (17)

(Hey hey hey) Bir taş attım alıca (edalım aman aman aman)
(Aman) bir kuş vurdum delice (vay vay)
Yenile bir yâr sevdim (edalım aman aman aman)
(Aman) Gözleri sürmelice (vay vay)

(Hey hey hey) Şu derenin alıcı (edalım aman aman aman)
(Aman) kınalı parmak ucu (vay vay)
Ergen gezen kızların (edalım aman aman aman)
(Aman) Kabul olmaz orucu (vay vay)

(Hey hey hey) Şu derenin armudu (edalım aman aman aman)
(Aman) Anan baban var mıydı (vay vay)
Anan Baban olsaydı (edalım aman aman aman)
(Aman) Bizi burda kor muydu (vay vay)

(Bozkır, Konya/ Ali Sandal, Mehmet Başaran/TRT İzmir Rad. THM. Md./TRT
THM Repertuarı, 2462)

BİZİM EVDE ŞEKER LOKUM BADEM VAR (18)

(Haydi) Bizim evde şekerde lokum badem var (badem var)
Yavaş yürü arkamızda âdem var (âdem var)

Vay amman amman
Yâr kaşlar keman
Sevdirmedin gerdandan gerdandan amman

(Haydi) Bizim evde fıstıklıda lokum üzüm var (üzüm var amman)
Benim de sana bir ufacık sözüm var (sözüm var)

Vay amman amman
Yâr kaşlar keman
Sevdirmedin gerdandan gerdandan amman

(Haydi) Yüce dağ başına çıkar bakarım (bakarım)
Destede bağlar şeleşimi saçarım (saçarım)

Vay amman amman
Yâr kaşlar keman
Sevdirmedin gerdandan gerdandan amman

(Konya/Ahmet Özdemir/Yücel Paşmakçı/TRT THM Repertuarı, 1384)

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM (19)

Çay benim çeşme benim
Ardıma düşme benim
Sevdiğimsin sen benim
Önüme geçme benim

Alim şaşırдын beni
(Haydi) Aşka düşürdün beni

Gel yanıma Mercan'ım
Neren ağrır hey canım

Meram'da var bir bağım
Satar savar harcarım

Alim şaşırdın beni
(Haydi) Aşka düşürdün beni

(Konya/Çopur Ahmet, Silleli İbrahim Berberoğlu, Kargınlı Kara/ Muzaffer
Sarısözen/ TRT THM Repertuvarı, 322)

ÇEK DEVECİ DEVELERİ (20)

Çek deveci develeri engine (aman yâr aman)
Şimdi rağbet (aman) güzel ile zengine (aman aman)

Devesi daylak
Severler oynak
Sen kimin yârisin
Her yanın oynak

Meram yolunda
Şişe belinde
Yollara düşmüş
Kendi hâlinde

Ek deveci develeri yokuşa (aman yâr aman)
Siyah perçem ak gerdana yakışa (aman aman)

Devesi daylak
Severler oynak
Sen kimin yârisin
Her yanın oynak

Meram yolunda
ŞiŖe belinde
Yollara dūŖmūŖ
Kendi hâlinde

Çek deveci develeri sulansın (aman yâr aman)
Sulansın da akan çaylar bulansın (aman aman)

Devesi daylak
Severler oynak
Sen kimin yârisin
Her yanın oynak

Meram yolunda
ŞiŖe belinde
Yollara dūŖmūŖ
Kendi hâlinde

(Konya/Yöre ekibi/TRT Müzik Dai. BŖk. THM Md./TRT THM Repertuarı,
3744)

ÇEK DEVECİ DEVELERİN SULANSIN (21)

Çek deveci develerin sulansın
Sulansın da acı göller bulansın

Çek deveci develeri yokuŖa
Gül sineler birbirine tokuŖa

Saçım uzun ben saçımı tararım
Var mı benim kimselere zararım

(Karapınar, Konya/İbrahim Çetin, Rıfat Börekçi/Ankara Devlet Konservatuvarı/
TRT THM Repertuarı, 4447)

ÇEK DEVECİ DEVELERİN SULANSIN DEVELİ KÖÇEK (22)

Çek deveci (yâr) develerin sulansın
Akan ırmakların gözü bulansın (ah aman aman develi sordum aslın nereli)
Devem yüksek atamadım urganı
Üşüdükçe çek başına yorganı

Ah aman aman al efendim
Al beni içeriye koy efendim
Ne var bunda darılacak be efendim

Develi giderse (de) ben de giderim
Develi yoluna (de) kanlar ederim (ah aman aman develi sordum aslın nereli)
Çek deveci develeri yokuşa
Yük vurmüşlar alt'aylıcak toyuna

Ah aman aman al efendim
Al beni içeriye koy efendim
Ne var bunda darılacak be efendim

(Taşkent, Konya/Ayşen Başçı/Nafiz Camgöz/TRT THM Repertuarı, 5006)

ÇUKUR MAHALLEDE BİZİM EVİMİZ (23)

Çukur mahallede bizim evimiz
Harciyeler oldu da meskenimiz

Nafile de nafile bunlar nafile
Çalgı çaldım kız oynattım yine nafile

Yeni çıkan hanımlar sıkı canımız
Burnumuzdan geldi de al kanımız

Nafile de nafile bunlar nafile
Çalgı çaldım kız oynattım yine nafile

Bizim damlarımız akar oluklu
Yusufun giydiği sedef ilikli
Yeni havasınan olduk yavuklu

Nafile de nafile bunlar nafile
Çalgı çaldım kız oynattım yine nafile

Kapımın önünden gelir geçersin
Lavanta kokulu konyak içersin
Ne beni alır ne vazgeçersin

Nafile de nafile bunlar nafile
Çalgı çaldım kız oynattım yine nafile

(Konya/Çopur Ahmet/Ankara Devlet Konservatuvuru/TRT THM Repertuvarı,
4451)

DAMDA BACALARI ADAM SANIRDIM (24)

Hey hey damda bacaları (belalım) adam sanırdım (gel aman aman)
Seni sevmelere (gız gelin) ben utanırdım

Hele hele odaları sel aldı
Hele hele ayşa gelini el aldı

(Hey hey) Gökte yıldızları (belalım) fener mi sandın (gel aman aman)
Sevip sevip ayrılmayı (gız gelin) hüner mi sandın

Hele hele odaları sel aldı
Hele hele ayşâ gelini el aldı

(Hey hey) Ufak çakıllarla (belalım) gale yapılmaz
Daha ufacıksın (belalım) gahrın çekilmez

Hele hele odaları sel aldı
Hele hele ayşâ gelini el aldı

(Bozkır, Konya/Yöre ekibi/Tuncer İnan/TRT THM Repertuarı, 77)

DERE BOYU DÜZ OLUR (25)

Dere boyu düz olur (nazlı yâr)
Güzellerde naz olur (bir danem)
Yad ele gönül verme (nazlı yâr)
Hep ellere söz olur (bir danem)

Dere boyu taşlıdır (nazlı yâr)
Ağlayan göz yaşlıdır (bir danem)
Yenile bir yâr sevdim (nazlı yâr)
O da hilal kaşlıdır (bir danem)

Dere boyu saz olur (nazlı yâr)
Gül açılır yaz olur (bir danem)
Ben yârime gül demem (nazlı yâr)
Gülün ömrü az olur (bir danem)

(Bozkır, Konya/Ali Sandal/Ahmet Sezgin/TRT THM Repertuarı, 2611)

DURNAM GELİR YATA KALKA (26)

Söyle de gel aman
Böyle de gel aman
Üveyk gözlüm gel aman
Altın dişlim gel aman
Sırma da saçlım gel aman

Durnam gelir yata kalka
Yavru da gelir yata kalka hey
(Aman) Boğazında gümüş halka
Durnalar hey

Ufacık durnam kon
Evlek kestim kon
Sar'öküz kestim kon
Bir de bizim ovalara kon
Şöyle de gel aman
Böyle de gel aman
Üveyk gözlüm gel aman
Altın dişlim gel aman
Sırma da saçlım gel aman

Durnamın kanadı yeşil
Yavrumun kanadı yeşil hey
(Aman) Güneş vurmuş ışıl ışıl
Durnalar hey

Ufacık durnam kon
Evlek kestim kon
Sar'öküz kestim kon
Bir de bizim ovalara kon
Şöyle de gel aman
Böyle de gel aman
Üveyk gözlüm gel aman
Altın dişlim gel aman
Sırma da saçlım gel aman

Durnamın kanadı beyaz
Yavrumun kanadı beyaz hey)
(Aman) geceler gündüzden ayaz
Durnalar hey

Ufacık durnam kon
Evlek kestim kon
Sar'öküz kestim kon
Bir de bizim ovalara kon

(Akşehir, Konya/ Fakçı Mehmet Sarıgül/ Ali Canlı/TRT THM Repertuarı, 618)

EFENDİM AŞKINLA İŞTE PÜRYANIM (27)

(Aman aman) Efendim aşkınla işte püryânım
Semalere çıktı âh-ü figânım
safalar getirdin gaşı kemanım
Kenzi'nin ciğeri kebab olunca

Efendim bir tanem a beyim
Kaşları kemanım a serv-i revânım
Kenzi'nin ciğeri aman aman kebab olunca
Efendim a beyim kaşları kemanım a serv-i revânım

(Aman aman) Cemalin gösterdi bir iki dilber
Durmayıp da gönül gördüğün ister
Biri kaymak satar birisi şeker
Münasip görmüşler kapan kapana

Efendim bir tanem a beyim
Kaşları kemanım a serv-i revânım
Kenzi'nin ciğeri aman aman kebab olunca
Efendim a beyim kaşları kemanım a serv-i revânım

(Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu, Saatçi Murat/Muzaffer Sarısözen/TRT THM
Repertuarı, 867)

EĞDİM KİRAZ DALINI (28)

Eğdim kiraz dalını (edalım yürü dalgalım yürü sürmelim yürü)
Sevdim beyaz gelini (aman aman amanın sevdim beyaz gelini)
Gelin ömrün çoğolsun (edalım yürü dalgalım yürü sürmelim yürü)
Bildin bekâr hâlini (aman aman amanın sevdim beyaz gelini)

Kavakda bel olmaz (edalım yürü dalgalım yürü sürmelim yürü)
Her evde güzel olmaz (aman aman amanın sevdim beyaz gelini)
Her evde güzel olsa (edalım yürü dalgalım yürü sürmelim yürü)
Derdime ilaç olmaz (aman aman amanın sevdim beyaz gelini)

(Karkın, Çumra, Konya/Veli Civelek, Ali Konukay/Ankara Devlet
Konservatuvarı/TRT THM Repertuarı, 2801)

ELİF GIZININ DA MENDİLİNE MESTİNE (29)

(Amman amman) Elif gızının da mendiline mestine (yârey)
Günler mi doğar goç Elif'in üstüne (yârey elif'im ey)
Goç elif'in de biziminen gastı ne (yârey ah)
Çekil suna boylum da ben yoluma gideyim (oy gideyim)

Haydi hamamları köşeli
İçi de mermer de döşeli
Küçük de hanım geliyor (amman amman)
Elleri billur şişeli
Söğüt altından geçtin mi (amman amman)
Sütlü de gahveleri içtin mi
Kabakların içinde (amman amman)
Balkabağını da seçtin mi

(Amman amman) Elif gızının da yaylasını gezmeli (yârey)
Kalem alıp da gaşın gözün yazmalı (yârey ah)
Gerdanına da beşibirlik dizmeli (yârey ah)
Çekil suna boylum da ben yoluma gideyim (oy gideyim)

Kabağı da boynuma takarım (amman amman)
Sağıma da soluma bakarım
Senin de gibi hovardaları
Alıp gider pazarlarda satarım
Kabak da kabak dıngabak
Esme de ey bâd-ı sabah
Aman sen şeker ol ben kaymak
Haydi yiyelim parmak parmak

(Konya/Memduh Derin/Kemal Koldaş/TRT THM Repertuarı, 3540)

ELİNDE SAZI GEL BAZI BAZI (30)

(Hey) Elinde sazi

Gel bazı bazı

Hayinin kızı

Etme bu nazı

Derim anam derim

Evde bal var derim

Alır alır yerim

Susuz yandım derim

(Hey) Elinde divan

Geliyor civan

Ağlama güzel

Olursun ziyan

Derim anam derim

Evde bal var derim

Alır alır yerim

Susuz yandım derim

(Hey) Elinde cura

Gel bura bura

Geliyor güzel

El vura vura

Derim anam derim

Evde bal var derim

Alır alır yerim

Susuz yandım derim

(Akşehir, Konya/Fakçı Mehmet Sarıgül/Alı Canlı/TRT THM Repertuarı, 3139)

ELİNİZDEN ELİNİZDEN (31)

(Yâr yâr yâr) Elinizden elinizden
Kurtulaydım dilinizden (amman)
Yeşil başlı ördek olsam
Sular içmem gölünüzden (amman)

(Yâr yâr yâr) ince çayır biçilir mi
Soğuk sular içilir mi (amman)
Bana yârdan geç diyorlar
Yâr tatlıdır geçilir mi (amman)

(Yâr yâr yâr) Ezmeyinem ezmeyinem
Yâr bulunmaz gezmeyinen (amman)
Mezarımı kızlar kazsın
Gümüş saplı kazmayınan (amman)

(Karapınar, Konya/Osman Sel, İbrahim Çetin/Muzaffer Sarısözen/TRT THM
Repertuarı, 418)

ELMALARIN YONGASI (32)

Elmaların yongası
Sağ cebinde aynası
İki kaşın arası
Hovardalar yaylası

Elmayı bıçakladım
Çevreyi saçakladım
Yârin goynunda sandım
Yastığı kucakladım

Fincan fincan içinde
Fincan zarfın içinde
Gızlar bir şey saklıyon
Pembe şalvar içinde

(Konya/Çopur Ahmet/ Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT THM Repertuvarı,
4450)

ELMALARIN YONGASI (33)

Elmaların yongası (aslanım aman aman aman ey)
(Haydi) Sağ cebinde aynası (aman aman aman)
Sağ cebinde aynası (vay vay)

İki duvar arası (aslanım aman aman aman ey)
(Haydi) Hovardalar yaylası (aman aman aman)
Hovardalar yaylası (vay vay)

Hop tara leyli leyli ellerine
sarılaydım o incecik bellerine (vay vay)

Elmaların incesi(aslanım aman aman aman ey)
(Haydi) Dibindedir goncası (aman aman aman)
Dibindedir goncası (vay vay)

Diz dize otururken (aslanım aman aman aman ey)
(Haydi) Çıkageldi amcası (aman aman aman)
Çıkageldi amcası (vay vay)

Hop tara leyli leyli ellerine
Sarılaydım o incecik bellerine (vay vay)

(Konya/Ahmet Özdemir/ Yücel Paşmakçı/TRT THM Repertuvarı, 1491)

EMMİLER EMMİLER (34)

Emmiler emmiler Türkmen emmiler
Uzun uzun entari salma yenliler
Hep bir araya gelmiş çifte benliler

Ağalar beyler ne diyelim ağlayalım
Kareler mi bağlayalım
Alnımın da yazısı kaderim de böyleymiş

Bir oğlum olsaydı da verseydim hocaya
Okuya okuya gelseydi heceye
Şahidimiz karanlık geceler de

Ne diyelim ağlıyalım
Kareler mi bağlayalım
Alnımın da yazısı kaderim de böyleymiş

(Konya/Ahmet Gazi Ayhan/TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md./ TRT THM
Repertuarı, 4251)

EMMİLER EMMİLER TÜRKMEN EMMİLER (35)

Emmiler emmiler (de hey aman) Türkmen emmiler (vay vay)
Uzun entarili salma (da) yenliler (hey aman)

Tepeler tepeler (de hey aman) yüksek tepeler (vay vay)
Oralara yağmur yağar buralara serpeler (hey aman)

Kaleden kaleye (de hey aman) urgan gererler (vay vay)
Urganın üstüne dürüleri sererler (hey aman)

(Akşehir, Konya/Yöre ekibi/ Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 329)

ENGİNLİ YÜKSEKLİ KAYALARIMIZ (36)

Enginli yüksekli kayalarımız (annem)

Gam ile yoğruldu mayalarımız

Doğurmaz olaydı analarımız

Ölmeyince vermem seni ellere

Söylesem adını da düşürürler dillere

Elma idim kopardılar dalımdan (annem)

Ayırdılar beni nazlı yârimden

El ayrılrsa ben ayrılmam yârimden

Ölmeyince vermem seni ellere

Söylesem adını da düşürürler dillere

Uzun olur gemilerin direği (annem)

Yanık olur âşıkların yüreği

Ne sen gelin oldun ne ben güveyi

Ölmeyince vermem seni ellere

Söylesem adını da düşürürler dillere

(Konya/Nuri Cennet/Mehmet Özbek/TRT THM Repertuarı, 2757)

ENTARİSİ AKTANDIR (37)

Entarisi aktandır

Ne gelirse Hak'tandır

Benzin sararmış solmuş

O da ağlamaktadır

Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

Çarşıda gezen oğlan
Kâkülü güzel oğlan
Babam sana vermiyor
Bin lira kazan oğlan

Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

Asmadan üzüm aldım
Annenden izin aldım
Eğer baban vermezse
Damları göze aldım

Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

(Akşehir, Konya/ Fakçı Mehmet Sarıgül/ Ali Canlı/TRT THM Repertuarı,
3141)

EREMEDİM VEFASINA DÜNYANIN (38)

Eremedim vefasına dünyanın (aman aman aman yâr dünyanın)
Dünyanın da leylim leylim yandım yandım yâr dünyanın
Bülbül konmuş sarayına Konya'nın (aman aman yâr Konya'nın)
Konya'nın da leylim leylim yandım yandım yâr Konya'nın

Beyler besler merak için tazıyı (aman aman aman yârtazıyı)
Tazıyı da leylim leylim yandım yandım yâr tazıyı
Kadir Mevlam böyle yazmış yazıyı (aman aman aman yâryazıyı)
Yazıyı da leylim leylim yandım yandım yâr yazıyı

(Bozkır, Konya/Alı Sandal, Mehmet Başaran/Nıda Tüfekçi/TRT THM
Repertuarı, 1571)

ERMENEĞİN KEKLİKLERİ ÖTÜYOR (39)

Ermeneğin (aman) keklıkleri ötüyor
(Amman aman amman ötüyor haydi)
Benim yârim (aman) gözlerimde tütüyor (amman)

Aman amman amman ipeyim amman
Derdimi kimlere dökeyim aman
Geliver gülüver benim nazlı meleğim amman

Karaman'dan (aman) Akşehir'den Konya'dan
(amman aman amman Konya'dan haydi)
Alamadım (aman) muradımı dünyadan (amman)

Aman amman amman ipeyim amman
Derdimi kimlere dökeyim aman
Geliver gülüver benim nazlı meleğim amman

Gide gide (aman) gitmez oldu dizlerim
(Amman aman amman dizlerim haydi)
Arıyorum (aman) görmez oldu gözlerim (amman)

Aman amman amman ipeyim amman
Derdimi kimlere dökeyim aman
Geliver gülüver benim nazlı meleğim amman

(Konya/Ahmet Özdemir/Kemal Koldaş/TRT THM Repertuarı, 1045)

EVVELA BAĞDAD'A SEFER OLANDA (40)

Ah evvel Bağdad'a sefer olanda
Dalkılıç yazıldı çıktı Genç Osman

Of of Bağdad'ın kapısın Genç Osman açtı
Gören düşmanların tedbiri şaştı
Kelle koltuğunda üç gün savaştı
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

Of of askerin bir ucu göründü Van'dan
Kılıcın kabzası görünmez kandan
Bağdad'ın içinde tozdan dumandan
Toz duman içinde kaldı Genç Osman

(Konya/Aşık Mehmet/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 306)

FIRIN ÜSTÜNDE FIRIN (41)

Fırın üstünde fırın
(Ağam) Duyun komşular duyun
Ben bir yâre vuruldum
(Ağam) ağam çaresini siz bulun

Tara lay lay lay lay lom tara lay lay lay lay lom
Pambuk atıyor il atına binmiş yosmam çalım satıyor

Fırın üstünde mimler
(Ağam) Bülbül yuvada inler
Benim gönlümde sensin
(Ağam) Senin gönlünde kimler

Tara lay lay lay lay lom tara lay lay lay lay lom
Pambuk atıyor il atına binmiş yosmam çalım satıyor

(Konya/Mazhar Sakman/Yılmaz İpek/TER THM Repertuarı, 105)

FIRIN ÜSTÜNDE FIRIN (42)

Fırın üstünde fırın
Duyun komşular duyun
Ben bir yâre vuruldum
Çaresini siz bulun

Tara leyli leyli leyli
Tara leyli leyli leyli
Pambuk (findık) atıyor
El atına da binmiş
Çalım satıyor
Fırın üstünde çiniler
Bülbül kafeste iniler
Benim gönlümde sensin
Senin gönlünde kimler

Tara leyli leyli leyli
Tara leyli leyli leyli
Pambuk (findık) atıyor
El atına da binmiş
Çalım satıyor

(Konya/Yöre ekibi/Yıldız Ayhan, Ahmet Gazi Ayhan/TRT THM Repertuarı,
4200)

GALENİN BEDENLERİ LİMO (43)

Kalenin bedenleri
Çevirin gidenleri
Türlü yazma bağlamış
Konya'nın fidanları

Örtüsü de yiktesi de var efendim var
Ayağında iskarpini var efendim var

Galeden indim düze
Gül bağıyor nergize
Yedi yıl hizmet ettim
Ela gözlü bir kıza

Örtüsü de yiktesi de var efendim var
Ayağında iskarpini var efendim var

Limo zülfün beliktir
Gerdanın gölgeliktir
Şahin yuvası gibi
Bağrın delik deliktir

Örtüsü de yiktesi de var efendim var
Ayağında iskarpini var efendim var

(Konya/Çopur Ahmet/Ankara Devlet Konservatuvarı, 4479)

GARAMAN'I GALDIRSALAR (44)

Garaman'ı galdırsalar
İçini gül doldursalar
İstedğim bana verseler

Sürü sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü çapraz düğmeli kızlar
Çıkayım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi

Garaman'a gider iken
Ayağıma battı diken
Yola çıktım erken erken

Sürü sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü çapraz düğmeli kızlar
Çıkayım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi

(Sille, Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT
THM Repertuvarı, 4448)

GARŞIDA HERK OTLANIR (45)

Garşıda herk otlanır
Bu derde kim katlanır
(Ah) İkimizin derdinden
Havalar bulutlanır

Ata binmiş estirir
Ata kekil kestirir
(Ah) Kör olası amucam
Beni bekâr gezdirir

(Taşdiken, Ilgın, Konya/Seyit Bekçi/ Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT THM
Repertuvarı, 2808)

GEYDİRMIŞLER BOYLU BOYLU SEVAYİ (46)

Geydirmişler boylu boylu sevayi
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi
Bir danem gel sürmelim gel

Geydirmişler fino (da) fesi başına
Ağlayı ağlayı geldi karşıma
Gaddar felek ne çok düştü peşime

Annı top kekilli yârdan ayrıldım
Sanki dünya kadar maldan ayrıldım
Bir danem gel sürmelim gel

(Konya/Bahattin Özsoy/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 1074)

GEZDİM KARAMAN'I GÖRDÜM KONYA'YI (47)

Gezdim Karaman'ı gördüm Konya'yı
Bir yâr için terkeyledim sılayı

Linga da linga lin gabak vay ay
Aman açıldı bâd-ı sabah hey
Aman sen şeker ol ben kaymak
Haydi yiyelim parmak parmak hey

Nerde isen arayayım bulayım
Gökte isen merdivenler kurayım

Linga da linga lin gabak vay ay
Aman açıldı bâd-ı sabah hey
Aman sen şeker ol ben kaymak
Haydi yiyelim parmak parmak hey

Elif kızın yaylasını gezmeli
Kalem alıp kaşı gözü yazmalı

Linga da linga lin gabak vay ay
Aman açıldı bâd-ı sabah hey
Aman sen şeker ol ben kaymak
Haydi yiyelim parmak parmak hey

(Bozkır, Konya/Yılmaz İşleyici/Kemal Koldaş/TRT THM Repertuarı, 3317)

GİNE CELALLANDI MERAM BAĞLARI (48)

Gine celallendi Meram bağları (yâr yâr yâr ey)
(Aman) Bize mesken oldu mapushane damları (yâr yâr
(Haydi) Bize mesken oldu mapushane damları (aman yâr)

Bize de idam emri istedi Konya beyleri (yâr yâr yâr ey)
(Aman) Çok çağırdım hain arkadaşım gelmedi (yâr yâr)
(Haydi) Çok çağırdım hain arkadaşım gelmedi (aman yâr)

Çekin atları da vurun koşumu (yâr yâr yâr ey)
(Aman) Bilemedim ben de emsalimi dostumu (yâr yâr)
(Haydi) Bilemedim ben de emsalimi dostumu (aman yâr)

Ulam ulam ulalı ak elleri kınalı (yâr yâr yâr ey)
(Aman) Şuralardan gelip gelip geçen gül benim (yâr yâr)
(Haydi) Şuralardan gelip gelip geçen gül benim (aman yâr)

(Konya/Seyit Mehmet opur/Muzaffer Sarisözen/TRT THM Repertuarı, 334)

GİNE YEŞİLLENDİ BOR'UN BAĞLARI (49)

(Ah) Gine (de) yeşillendi (de aman aman) Bor'un bağları (ey)
Bize (de) mesken oldu (aman aman) mapus damları
(A yürü) Yürü yürü yürü mapus damları

(Ey) Aksine dönderdi (annem) devrân-ı felek (yâr yâr aman)
Hebalara gitti (aman aman) çektiğim emek
(A yürü) Yürü yürü çektiğim emek

(Konya/Yöre ekibi/Plaktan yazıldı/TRT THM Repertuarı, 1683)

GİTME BÜLBÜL GİTME BAHAR ERİŞTİ (50)

Gitme bülbül gitme bahar erişti (ney ney)
Gonca güller maverdesin kavuştu (a bülbül bülbül bülbül ney)
Sılda sevdiğim aklıma düştü (ney ney)
Çekilmez gurbetin a vefası bülbül (a bülbül bülbül bülbül ney)

Bahar eyyamında bülbül sesinden (ney ney)
Çıkarır perçemin finor fesinden (a bülbül bülbül bülbül ney)
Hoşlandım yârimin gül nefesinden (ney ney)
çekilmez gurbetin a cefası bülbül (a bülbül bülbül bülbül ney)

(Konya/opur Ahmet/Muzaffer Sarisözen/TRT THM Repertuarı, 1598)

GÜLÜM VAR OCAK OCAK (51)

Gülüm var ocak ocak (Edalım aman sürmelim aman)
(Aman) Toplarım kucak kucak
Senin yerin gül ise (edalım aman)
(Haydi) Benim yârim tomurcak

Naz etme a gülüm yanıyor için
Eller bana düşmandır sevdiğim için

Gül dibi belleniıyor
(Aman) Bülbüller dilleniıyor
Benim sevdiğim güzel
(Haydi) Kiminlen eyleniyor

Naz etme a gülüm yanıyor için
Eller bana düşmandır sevdiğim için

Gülüm kurutmam seni
(Aman) suda çürütmem seni
Dünya güzelle dolsa
(Haydi) Yine unutmam seni

Naz etme a gülüm yanıyor için
Eller bana düşmandır sevdiğim için

(Konya/Ahmet Özdemir/Kemal Koldaş/TRT THM Repertuarı, 3509)

HANA VARDIM HAN DEĞİL (52)

Hana vardım han değil (amman)
Penceresi cam değil
Açtım yüzünü baktım (aman aman)
Kıyılacak can değil (aman)

Nedir bu ateş bende bende
Gönlüm var sende sende
Nedir bu ateş bende bende
Ayrılamam kız senden

Havuz ortası çınar (amman)
Hep kuşlar ona konar
Gitti yârim gelmedi (aman aman)
Yüreğim ona yanar (aman)

Nedir bu ateş bende bende
Gönlüm var sende sende
Nedir bu ateş bende bende
Ayrılamam kız senden

Hana vardım han yanmış (amman)
Handa benim nem kalmış
Sağolası meyhane (aman aman)
Şişeleri boşalmış (aman)

Nedir bu ateş bende bende
Gönlüm var sende sende
Nedir bu ateş bende bende
Ayrılamam kız senden

(Konya/Ahmet Özgüven, Murat Tiftikçi/Plaktan yazıldı/TRT THM Repertuarı,
1618)

HANİ BENİM AĞALARIM BEYLERİM (53)

Hani benim ağalarım beylerim (ey)
Karşıdaki mor sümbüllü bağlarım (derler)

Meyhorsun derler derler
Maveri de gülleri derler
Kibarsın derler derler
Güzelsin derler derler

Havuzun başında esmesin yeller
Bu gün ilvanlıyız açılsın güller

Kibarsın derler derler
Maveri de gülleri derler
Kibarsın derler derler
Güzelsin derler derler

(Konya/Çopur Ahmet/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 253)

HANİ BENİM ELLİ DİRHEM KESDENEM (54)

(hey hey) Hani benim elli direm kesdenem
Konya'lıdan başkasını istemem

Yâr yâr Konyalım yörü
Yörü yavrum yörü
Saçlarını sürü
Şimdi burdan geçti
Konyalının biri

(Hey hey) Hani benim elli direm pırasam
Muhtar yakşam Konyalıyı arasam

Yâr yâr Konyalım yörü
Yörü yavrum yörü
Saçlarını sürü
Şimdi burdan geçti
Konyalının biri

(Konya/Yöre ekibi/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 1094)

HARZADIN'DAN AŞTIĞIMI GÖRDÜLER (55)

Harzadın'dan aştığımı gördüler
Elimdeki mendilimden bildiler
Bizi ayırmaya karar verdiler
Ayıran Allah'ım kavuŐtur bizi

Harzadın'dan aÇtım göründü dağlar
Sultan pınarları buz gibi çağlar
Eylerse gönlümü bir güzel eyler
Eylenmezse karlı dağlar yol olur

Gıcılırsın deli kavak gıcılar
Çıkmaz yüreğimden gamlar acılar
Guzyaka yolundan gelen bacılar
İçinizde nazlı yârim var mıdır

İki durnam gelmiş öter hayatta
Ötme durnam yavrularım ırakta
Beni koyman burda gamda merakta
Ya sen gel ay guzum ya ben vareyim

(Taşkent, Konya/Ayşen Başçı, Mukaddes Erkin/Nafiz Camgöz/TRT THM
Repertuarı, 5008)

HAYATIN ÖNÜNDEN GEÇMEDİM YOLDAN (56)

Hayatın önünden geçmedim yoldan
Doğrulup bakmadım ar ettim elden
Bir buse aleyin al yanağından
SallanıŐım bir hoş dünkü değilsin

Üç yıldız doğdu da Bursa Dağı'ndan
Bülbül figan etmiş yârin bağından
Eğil bir yol öpem al yanağından
Sallanışın bir hoş dünkü değilsin

(Taşkent, Konya/Asım Uçar, Mehmet Camgöz/Nafiz Camgöz/TRT THM
Repertuarı, 5005)

HAYDAN OLUR HUYDAN OLUR (57)

Haydan olur Huydan olur
Arap atlar taydan olur
Bu güzellik soydan olur

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi
Üç o yandan beş bu yandan
Öldüm Hakka yalvarmaktan

Penceresi yeşil boya
Saramadım doya doya
Altı çember üstü oya

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi
Üç o yandan beş bu yandan
Öldüm Hakka yalvarmaktan

(Konya/Kemal Koldaş/TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md./TRT THM
Repertuarı, 5070)

HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN (58)

Hürünün evleri (anim) daldan meşeden
Hiç korkmaz mı zalim Arap beyden paşadan
Sen doldur ben içeyim billur şişeden
Koyma beni zalim Arap ıssız çöllere

Hürünün evleri (anim) yayla yolunda
Etekcek ince belinde ziller elinde
Seni de oynadayım beyler önünde
Koyma beni zalim Arap Yemen elinde

(Sille, Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT
THM Repertuarı, 4449)

İKİ DURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ (59)

İki durnam gelmiş akli kareli
(Ey) İkisine sordum biri nereli (durnalar ey)
O da bencileyin bahtı kareli

(Ey) Allı durnam gel halime bak benim
Bir ok deydi ah yüreğime pek benim (durnalar ey durnalar ey)

Durnam ne yatarsın Çukurova'da
(Ey) Yavruların seni arar (ah) yuvada (durnalar ey)
Kendim gurbet elde gönlüm sılada

(Ey) Allı durnam gel halime bak benim
Bir ok deydi ah yüreğime pek benim (durnalar ey durnalar ey)

(Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı,
731)

KAHVENİN ÖNÜNDEN GELİR GEÇERSİN (60)

Kahvenin önünden gelir geçersin
Lavantalı kokuları sürer tütersin
Ya beni alırsın ya vaz geçersin

Memed'im Memed'im öldüm elinden
Bir kadeh de gönder de kibar elinden

Kahvenin önünden atlayamadım
Döküldü cephanem toplayamadım
O yâre mektup yazdım yollayamadım

Memed'im Memed'im öldüm elinden
Bir kadeh de gönder de kibar elinden

Kahvenin önünde tabakam kaldı
Bütün hovardalar mahalleyi sardı
Gorkma Memed gorkma o yâr bize kaldı

Memed'im Memed'im öldüm elinden
Bir kadeh de gönder de kibar elinden

(Konya/Rıza Konyalı/Talip Özkan/TRT THM Repertuarı, 2414)

KARANFİL OYLUM OYLUM (61)

Karanfil oylum oylum
Geliyor servi boylum
Servi boylum gelince (yandım hey)
Şen olur benim gönlüm

A nettin sevdiğimi

Karanfil oymak oymak
Olur mu yâre doymak
Yâre doydum diyenin (yandım hey)
Caizdir boynun vurmak

A nettin sevdiğimi

Karanfil olacaksın
Sararıp solacaksın
Ben hakime danıştın (yandım hey)
Sen benim olacaksın

A nettin sevdiğimi

(Konya/Ali Çalışkan/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 326)

KARANFİLSİN BİBERSİN (62)

Karanfilsin bibersin (amanın aman hele yâr) serbestsin (amman)
Elalemden dilbersin (amman amman)

bağlantı:

Boğaz da bağın yeşilden
Ayırdılar eşimden (eşimden aman)
Boğaz da bağın al olur
Kız seni seven del'olur (del'olur aman)

Karanfilsin tarçınsın (amanın aman hele yâr) kostaksın (amman)
Elalemden hırçınsın (amman amman)

Boğaz da bağın yeşilden
Ayırdılar eşimden (eşimden aman)
Boğaz da bağın al olur
Kız seni seven del'olur (del'olur aman)

Karanfilsin top gülsün (amanın aman hele yâr) serbestsin (amman)
Koy gönlüm biraz gülsün (amman amman)

Boğaz da bağın yeşilden
Ayırdılar eşimden (eşimden aman)
Boğaz da bağın al olur
Kız seni seven del'olur (del'olur aman)

(Akşehir, Konya/Aziz Perkin, Şakir Güleroğlu/Muzaffer Sarısözen/TRT THM
Repertuarı, 254)

KARŞIDAN GEL GÖREYİM (63)

Karşıdan gel göreyim
Eline gül vereyim
Yalancısın sevdiğim
Nasıl gönül vereyim

Güzelim vay sürmelim
Sana diyorum sana
Kaş altından bakıyon
Küstün mü yârim bana

Yolda buldum çorabı
Oldum aşkın turabı
Akranların evlenmiş
Yaz annene cevabı

Güzelim vay sürmelim
Sana diyorum sana
Kaş altından bakıyon
Küstün mü yârim bana

Armudun dayağına
Oturdum koyağına
Oğlan güzel olursa
Kız gelir ayağına

Güzelim vay sürmelim
Sana diyorum sana
Kaş altından bakıyon
Küstün mü yârim bana

(Akşehir, Konya/Fakçı Mehmet Sarıgül/Alı Canlı/TRT THM Repertuvarı, 3151)

KARŞIDAN KARŞIYA OLUR MU BÖYLE (64)

Karşıdan karşıya olur mu böyle
Ne derdin varısa gel bana söyle
Ağlarsan sen beni tenhada ağla
Sakın el yanında ağlama beni

Karşıdan karşıya bürgüsün salları
Yanak şekerlenmiş dudakta bal var
Var git anam var git sende bir hâl var
Dün gece gördüğüm sen değil misin

Karşıdan karşıya olur mu böyle
Ne derdin varısa gel bana söyle
Yanakta açılan al bahar gülden
Birini de bana ver kerem eyle

(Taşkent, Konya/Yöre ekibi/ Nafiz Camgöz/ TRT THM Repertuarı, 5004)

KARTAL KUŞUN KANADINDA AL OLUR (65)

Kartal kuşun kanadında al olur
Bekâr kızın yanakları al olur
Üç senemiz otuz altı ay olur

Ördeğim gölüne girmeye geldim
Civanım yüzünü görmeye geldim

Kaynar cezve gibi kaynadım coştum
Kendi yağım ile kavruldum piştim
Kıymetim bilmeyen kimseye düştüm

Ördeğim gölüne girmeye geldim
Civanım yüzünü görmeye geldim

Herkes yârin almış gider bahçeye
Ben derdimi çıkınladım bohçaya
Şimdi rağbet güzel ile ahçaya
Ördeğim gölüne girmeye geldim
Civanım yüzünü görmeye geldim

(Akşehir, Konya/Tacettin Biricik/Ali Canlı/ TRT THM Repertuarı, 3150)

KENARDAN GEÇEYİM YOL SİZİN OLSUN (66)

Kenardan geçeyim (aman aman) yol sizin olsun (bir danem aman)

Ağular içeyim (aman aman) bal sizin olsun (bir danem aman)

Amanın gel gel gel aslan Mustafa'm aman

Haydi gel gel garip başlı yârim gel

Bozkır dedikleri (aman aman) büyük kasaba

Sevilen güzeller (aman aman) gelmez hesaba

Amanın gel gel gel aslan Mustafa'm aman

Haydi gel gel garip başlı yârim gel

(Bozkır, Konya/Yöre ekibi/İstanbul Belediye Konservatuvarı/TRT THM
Repertuarı, 2314)

KEŞKE SENİ GÖRMESEYDİM (67)

(Haydi) Keşkem seni görmeseydim

(Aman) Görüp görüp sevmeseydim

(Haydi) Görüp görüp sevmeseydim

Sebebim ey sürmelim hey aman

(Aman) İnce belden de sarmasaydım

(Haydi) İnce belden de sarmasaydım

(Aman) Ne diyelim ağlayalım

(Haydi) Kareleri de bağlayalım

Sebebim ey sürmelim hey aman

(Konya/Nuri Cennet/Mehmet Özbek/TRT THM Repertuarı, 2755)

KICILAR KAVAK KICILAR (68)

Kadın:

Kıcılar kavak (da) kıcılar
Kına getirir hacılar
Gelmez olsun (da) kınacılar
Var evimiz var var var
Şen kızımız şen anam şen hey
Kızın anası hey
Melul anası hey
Kız sana misafir
Bugün akşamlık
Yarın öğlenlik

Kadın:

Atladı geçti ırmaktan
Yüzüğü düştü parmaktan
El oğluna yalvarmaktan

Erkek:

Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gelin evler yakışığı

(Akşehir, Konya/Şakir Güleroğlu/ Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı,
255)

KUYU DİBİ DİKMELİ (69)

Kuyu dibi dikmeli
(Zöhrem) Dibine güller ekmeli
Güzel kahri güç olur
(Aman) Biraz zahmet etmeli

Merdanesin hanım zöhrem merdane
Bal mı sürdün dudağına gerdane

(Zöhrem) Kuyu dibi saz olur
Gül açılır yaz olur
Ben yârime gül demem
(Aman) Gülün ömrü az olur

Merdanesin hanım zöhrem merdane
Bal mı sürdün dudağına gerdane

(Alkaran, Çumra, Konya/Mehmet Yozgatlı/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT
THM Repertuarı, 4475)

MENTEŞELİ MENTEŞELİ (70)

Menteşeli menteşeli
Del'oldum derde düşeli
Üç gün oldu yâr gideli
Tükenmez derdim yalnız yalnız

Loras'tan bir bulut ağdı
Sulu sepen karlar yağdı
Yolcularım hanlarda kaldı
Kaldım evlerde yalnız yalnız

Derviş olsam giysem hırka
Kimsem yoktur versem arka
Götürdüler Şam'a da şarka
Kaldım evlerde yalnız yalnız

(Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı,
644)

MİNARENİN ALEMİ EDALİ BEBEK (71)

Minarenin alemi
Kara kaşın kalemi
Sana güzel dedimse
Yak mı dedim âlemi

Amman edalı bebek
Yandım edalı bebek
Kalk gidelim
Dağları deleyim mi
Yanına geleyim mi
Eller altın verirse
Ben canım vereyim mi

Amman edalı bebek
Yandım edalı bebek
Kalk gidelim

(Konya/ Seyit Mehmet Çopur/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 786)

ODAM SIVA TUTMUYOR (72)

Odam siva tutmuyor
Biraz kum katmayınca
Sevda baştan gitmiyor
Sarılıp yatmayınca

Oğlan döne döne gız döne döne
Gelin mi oldun yine
Gelin olduğun gece
Oynarım döne döne

Odam kireçtir benim
Yüzüm güleçtir benim
Sarılalım yatalım
Tenim ilaçtır benim

Oğlan döne döne gız döne döne
Gelin mi oldun yine
Gelin olduğun gece
Oynarım döne döne

(Alkaran, Çumra, Konya/Mehmet Yozgatlı/Ankara Devlet Konservatuvanı/TRT
THM Repertuvanı, 4476)

PENCERESİ YEŞİL PERDE (73)

Penceresi yeşil perde
Sen uğrattın beni beni derde

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi

Penceresi püskül mûskül
Yâr ne dedim bana bana küstün

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi

Penceresi yeşil boya
Sen uğrattın beni beni huya

Eymelendi sürmelendi
Göğsü çapraz düğmelendi

(Konya/Çopur Ahmet/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 242)

PINARIN BAŞINA YAĞMAZ MI DOLU (74)

Pınarın başına yağmaz mı dolu
Yârinden ayrılan olmaz mı deli
Günde on beş kere gördüğüm yâri
Şimdi herşeylerden vazgeçti gönül

Aman ben yandım şaşırđım kaldım
Ellerin köyünde eyelendim kaldım

Pınarın başında esmesin yeller
Bugün efkârlıyım açmasın güller
Yârimin methini etmesin eller
Şimdi her şeylerden vazgeçti gönül

Aman ben yandım şaşırđım kaldım
Ellerin köyünde eyelendim kaldım

(Bozkır, Konya/Tanburacı Osman Pehlivan/Muzaffer Sarısözen/TRT THM
Repertuarı, 833)

SANDIKLI'NIN TARLALARI HENDEKLİ (75)

Sandıklı'nın (haydi) tarlaları hendekli (vay ülen)

Mosturalı geliyor dayan (da gamzede) sandıklı (vay aman)

Şimdi kızlar (haydi) şeker yemez fındıklı (vay ülen)

Tabaka da benim tütünde benim keyf benim (vay anam)

Severim de severim kahyam mıdır el benim

Bir ateş ver sigaramı yakayım (vay ülen)

Sen salın da boylarına bakayım (vay aman)

Altın ister ak gerdana takayım (vay ülen)

Tabaka da benim tütünde benim keyf benim (vay anam)

Severim de severim kahyam mıdır el benim

Ayva dibi serin olur yatmaya (vay ülen)

Mosturalı geliyor seyrimize bakmaya (vay aman)

Altın ister ak gerdana takmaya (vay ülen)

Diyemem de diyemem diye de dillerin yeter

Sana bana yastık kar beyaz kolların yeter

(Konya/Nuri Cennet/Mehmet Özbek/TRT THM Repertuarı, 2754)

SUYA DÜŞTÜ GÜLÜMÜZ (76)

Suya düştü gülümüz (aman)
Ötmeyor bülbülümüz (aman aman)
Ne kadar güzel olsan (aman)
Geçti cahil ömrümüz (aman aman)

Makarada ipliğim (aman)
Kafeslerde kekliğim (aman aman)
Hangi yoldan gelecten (aman)
Yollarını bekleyim (aman aman)

(Konya/Yöre ekibi/Yücel Paşmakçı/TRT THM Repertuarı, 4002)

ŞAKİR GELDİ KİLİME (77)

Şakir geldi kilime
Döndü dolaştı dilime
Oğlan gözlerin kör olsun
Çifte vurdun yüreğme

Nesine yâr nesine
Yandım da fino fesine
Fesine değil yanarım
Gaşlarının süsüne

Şu derenin ayazı
Vuruldum akşam namazı
Şiddetinden kılınmıyor
Şakir Beyin namazı

(Sille, Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/Ankara Devlet Konservatuvarı, 4473)

ŞARAP İÇTİM DESDİDEN (78)

Şarap içtim destiden
Kim imiş bana kasteden
Ahreti mahmur olsun
O yâri de bizi dost iden

Dolama da giyer kıсарak
Mestin burnuna basarak
Irakımız çok amma
Şarabımız kıсарak

(Gargın, Konya/İbrahim Kara/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT THM
Repertuvarı, 4480)

ŞU BURSA'NIN KESTANESİ (79)

Şu Bursa'nın keşanesi
Okkalarda çekilir beş tanesi
Annesinin bir tanesi aman aman
Tartar beş parayı kurtar

Merdivenin başındayım
On üç on dört yaşındayım
On iki on dört yaştan beri
Ben o kızın peşindeyim

(Alkaran, Çumra, Konya/Mehmet Yozgatlı/Ankara Devlet Konservatuvarı/TRT
THM Repertuvarı, 2966)

ŞU SİLLE'DEN GECE GEÇTİM (80)

Şu Sille'den (aman) gece geçtim görmedim
(Annem Annem annem annem annem)
Görmedim (annem annem annem annem)
Acı tatlı (aman) sular içtim ölmedim
(Annem annem annem annem annem)
Ölmedim (annem annem annem annem annem)

Aman yârim edalı yârim geli geli yârim hayda
Aman yârim edalı yârim sürmeli yârim hayda

Şu Sille'nin ufacık ta tefecik taşları
Annem annem taşları
Kalem olmuş (aman) yazıyor kaşları
Annem annem kaşları
Kaşları annem annem

Aman yârim edalı yârim geli geli yârim hayda
Aman yârim edalı yârim sürmeli yârim hayda

(Konya/Rıza Konyalı/TRT Müzik Dai. Bşk. THM Md./TRT THM Repertuarı,
4174)

ŞU SİLLE'NİN SOKAKLARI (81)

(Hey hey ey)
Şu Sille'nin sokakları sekili (amanaman aman sekili amman)
Pencerede gül garanfil ekili (amman)
Kimler olsun (anam) nazlı yârin vekili (amman)

Dolan sallan (anam) boylarına kurban olayım
Aman amman aman amman neler olacak
Meram'daki bağlar bizim olacak

(Hey hey ey)

Şu Sille'nin yaylaları yokuşlu (amman aman yokuşlu aman)
Halıları (aman) ilvan ilvan nakışlı (aman)
Güzeller geliyor ceylan bakışlı (amman)

Dolan sallan (anam) boylarına kurban olayım
Aman amman aman amman neler olacak
Meram'daki bağlar bizim olacak

(Hey hey ey)

Dumanlanmış toros (da) dağının tepesi (amman aman tepesi aman)
Yârimi aldım (da) (gördüm de) ateş küfesi (amman)
Ayık gezmez (anam) şu Bozkır'ın efesi (amman)

Dolan sallan (anam) boylarına kurban olayım
Aman amman aman amman neler olacak
Meram'daki bağlar bizim olacak

(Konya/Ahmet Özdemir/Kemal Koldaş/TRT THM Repertuarı, 3990)

TOSUN AT YORULUR DA GÖNÜL YORULMAZ (82)

Tosun at yorulur da gönül yorulmaz (yavrum)
O yanık sevdalara da çare bulunmaz (yavrum)
El kızı bulunur da gardaş bulunmaz (yavrum)

bağlantı:

Eyvah bana yazık oldu sana da sebepim (ey ey sürmelim ey)
Darıldın mı da bakmaz oldun da bu yana da vay vay (ey sürmelim ey)

Ne bakarsın kömür de gözlüm kapıdan (yavrum)
Sensin beni doğru da yolumdan sapıdan (yavrum ey sürmelim ey)
Ben gelemem zebaniler gelsin hakkından (yavrum)

Eyvah bana yazık oldu sana da sebebim (ey ey sürmelim ey)
Darıldın mı da bakmaz oldun da bu yana da vay vay (ey sürmelim ey)

(Konya/Mehmet Tataroğlu/Banttın yazıldı/TRT THM Repertuarı, 4392)

VARAKANIN ALT YANINDA BAHÇALAR (83)

Varakanın alt yanında bahçalar
Güççük hanım şalvarını bohçalar
Yiter oldu gazandığım akçalar

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söyledir
Delide divane söyledir

Varakanın alt yanında meteriz
Meterisden yağlı gırşun atarız
Üç kişiyiz bir orduya yiteriz

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söyledir
Delide divane söyledir

Ben vuruldum hastaneye yatırın
Sağıma soluma yastık getirin
Ben ölüyom ben anneme götürün

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söyledir
Delide divane söyledir

(Konya/Silleli İbrahim Berberoğlu/TRT İstanbul Rad. THM Md./TRT THM
Repertuarı, 1966)

VAY BANA VAYLAR BANA (84)

Vay bana vaylar bana
Yıl oldu aylar bana
Susadım su isterim
Su vermez çaylar bana

Ömrüm ömrüm hopla mavilim
Vay aman al beni yanında sakla

Tesbihimde mercanım
Neren ağrıyor canım
Meram'daki bağları
Satar sana harcarım

Ömrüm ömrüm hopla mavilim
Vay aman al beni yanında sakla

Derviş geldi hu geldi
Çevir bendi su geldi
Ellere düğün bayram
Bize haktan bu geldi
Ömrüm ömrüm hopla mavilim
Vay aman al beni yanında sakla

(Konya/Yöre ekibi/Yücel Paşmakçı/TRT THM Repertuarı, 2214)

YAĞSİYAN'A VARAMADIM YALINIZ (85)

Yağsiyan'a varamadım yalnız
Mendilimi alakoydu çalınız
Söz verdi de gelmeyiverdi kızınız

Ar ettim de deyemedim ellere
Sen düşürdün beni dilden dillere

Yağsiyan'a varamadım gazelden
Başım alıp çıkamadım güzelden
Ben seninim sen benimsin ezelden

Ar ettim de deyemedim ellere
Sen düşürdün beni dilden dillere

(Yağsiyan, Akşehir, Konya/Fakçı Mehmet Sarıgül/Alı Canlı/TRT THM
Repertuarı, 3165)

YASİYAN'A GİREMEDİM GAZELDEN (86)

Yasiyan'a giremedim gazelden
Başım alıp gidemedim güzelden

(Hadanam güzelden a canım güzelden)
Çok ağlattın a güzelim sen beni
Gittim gurbet ele senin yüzünden

(Hadanam yüzünden a canım yüzünden)

Yasiyan'dan gittim elden ellere
Sen düşürdün beni dilden dillere

(Hadanam dillere a canım dillere)

Gonca güldüm kapardılar dalımdan
Saldın beni yad ellere ellere

(Hadanam ellere a canım ellere)

(Akşehir, Konya/Yöre ekibi/Ferhat Erdem/TRT THM Repertuarı, 5009)

YAYLA YOLLARINDAN YÜRÜYÜP GELİR (87)

Yayla yollarından yürüyüp gelir
Beyaz entarisin sürüyüp gelir
Kim ağlatmış benim gonca gülümü
Verdiğim mendile silinip gelir

Sana derim sana dinle sözümü
Bilirsin yoluna verdim özümü
Gelin edip verdim körpe guzumu
Büktü bellerimi ölüm ayrılık

Şu yüce dağların ardında kaldım
Yıkılmış bellerin yurdunda kaldım
Bütün âlem yatmış uykusun uyur
Benim sunaların derdinde kaldım

Yüksek minarede kahve pişirir
Kınalı parmaklar fincan deşirir
Gelini (kızımı) görenler aklın şaşırır
Dilerim Allah'tan sür başa kadar

Yüksek minarede okunan ezan
Okuma bilmem ki nağmeler yazam
Gönlüm şen değil ki salınıp gezem
Şen olası deli gönül şen değil

(Taşkent, Konya/Ayşen Başçı/Nafiz Camgöz/TRT THM Repertuarı, 5009)

YAYLI GELDİ KAPILARA DAYANDI (88)

Yaylı geldi kapılara dayandı
Necib oğlan kan uykudan uyandı
Necib'i vuranlar nasıl dayandı

Konma bülbül konma dalım yok benim
Alnı top kâküllü yârim yok benim

Gide gide iki sokak arası
Sende kurşun bende kama yarası
Bulunmaz mı yangınlığın çaresi

Konma bülbül konma dalım yok benim
Alnı top kâküllü yârim yok benim

Mezarımı derin eşin bol olsun
Edirafi lale sünbül gül olsun
Ben ölürsem ahbablarım sağ olsun

Konma bülbül konma dalım yok benim
Alnı top kâküllü yârim yok benim

(Bozkı, Konya/ Ali Sandal, Orhan Güler/Nida Tüfekçi/TRT THM Repertuarı,
3882)

YEŞİL M'OLUR GEMİLERİN DİREĞİ (89)

(Ey) Yeşil m'olur gemilerin direği (ey direği hey)
Çatal m'olur efelerin yüreği (aman aman yüreği hey)

Yeşilim yeşilim yeşil olalım
Yeşil olalım da burda kalalım

(Ey) Aba da ciba da bir giyene (ey giyene hey)
Çirkinde bir güzelde bir sevene (aman aman sevene hey)

Yeşilim yeşilim yeşil olalım
Yeşil olalım da burda kalalım

(Konya/Çopur İsmail/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 481)

YÜKSEK HANAYLARDA BADILCAN SOYAR (90)

Yüksek hanaylarda (da belalım) badılcan soyar (ölem yar)
Badılcanın boyası (a dilber) ellerin boyar
Yavaş sallan gar topu (a dilber) gomşular duyar (ölem yar)

Aman aman gar topu belalım ayrılmam senden
Yüksek ayvanlarda da a dilber utanıyorum senden

Hanaylar yaptırdım (da belalım) bir uçtan bir uca(ölem yâr)
İçinde yatmadım da (a dilber) üç gün üç gece
Gurbanlar kestirem (a dilber) sevdiğim gece(ölem ölem yâr)

Aman aman gar topu belalım ayrılmam senden
Yüksek ayvanlarda da a dilber utanıyorum senden

(Karkın, Çumra, Konya/Hüseyin Kirtiş/Ankara Devlet Konservatuvarı, 2835)

YÜZ DİRHEMDİR GUŞAĞIMIN ŞERİDİ (91)

Yüz dirhemdir (vay) guşağımın şeridi (şeridi şeridi aman aman)

Yüreğimde (vay) yağ galmadı eridi (eridi eridi aman aman)

Telli tavşan (da vay) seker gelir ovadan (oyadan oyadan aman aman)

Nerden gelir (de vay) sevdiğim kömeden (kömeden kömeden aman aman)

(Akşehir, Konya/Yöre ekibi/Muzaffer Sarısözen/TRT THM Repertuarı, 1165)

EŞGİN ATLAR GİBİ EŞDİĞİM ZAMAN (UZUN HAVA) (92)

Eşgin atları gibi eşdiğim zaman

Coşkun çaylar gibi coştüğüm zaman

İnci sarayına düştüğüm zaman

Altından iyidir pul bazı bazı

Hısımdan iyi olur el bazı bazı

Kızlardan iyi olur dul bazı bazı

Gel otur karşımda gül bazı bazı

Kavil yerlerine gel bazı bazı

Geminin anbarı boş değil dayanmaz

Arkadaşımı gaflet bastı uyanmaz

Şu dünyada ölüm var derim kimse inanmaz

Altından iyidir pul bazı bazı

Hısımdan iyi olur el bazı bazı

Kızlardan iyi olur dul bazı bazı

Gel otur karşımda gül bazı bazı

Kavil yerlerine gel bazı bazı

(Konya/Ahmet Özdemir/Mehdi Halıcı/TRT THM Repertuarı, 608)

GİDE GİDE BEN SİLAMDAN İRADİM (OT BİÇİMİ HAVASI) (93)

Gide gide ben sılamdan ıradım
İradım da şimdi neye yaradım
Kahpe felek bu muyudu muradın
Aldın sunaları karnın doydu mu

Gecelerde koyuverdim ünümü
Küçük yaşta hiç görmedim günümü
Öpmelere kıymadığım gülümü
Yitirdim ben uğrun uğrun ararım

Dağlar seni delik delik delerim
Kalbur alır torağını elerim
Erkenceden ben guzumu yitirdim
Guzum deyi deyi ben de melerim

Yıkık evler viran dağlar ay dağlar
Kalmış arkasında da guzular ağlar
Eylerse gönlümü de gardaşlar eyler
Eylemezse karlı dağlar yol olur

Odanın sergisin kaldırma gelin
Gasavet testisin doldurma gelin
Ayda yılda bir dolanıp gelirsem
Anamın yokluğun bildirme gelin

(Taşkent, Konya/Ayşen Başçı/Nafiz Camgöz/TRT THM Repertuarı, 1075)

HUB NAZARIM KALDI GELİN AHÇANDA (94)

Hub nazarım kaldı gelin ahçanda
Çığrı bülbül ötsün senin bahçanda
Yedi yıldır bir elmam var bohçanda
Ver gelin elmamı ben gider oldum

Aman aman efendim de deli olmuşsun
Aklını yitirmiş divan olmuşsun
Sen bir kıza vermişsin beni sanmışsın
Elman bile yok bende beyim efendim

Benim okuduğum hoca değil mi
Okuyup geçtiğim hece değil mi
Elmayı verdiğim gece değil mi
Ver gelin elmamı ben gider oldum

Benim işlediğim şemsiye nakış
Ya beni boşla da bir kıza yapış
Elmanın yerine al sana öpüş
Öp de kurtulayım beyim efendim

(Beyşehir, Konya/İbrahim Çöğür/Necmi Berbergil/TRT THM Repertuarı, 450)

GÜL KURUTTUM SEPETTE (95)

Gül kuruttum sepette aman aman haydi de
Bir yârim var gurbette a gülüm aman
Bir yârim var gurbette vay vay
Gurbetteyse gurbette aman aman aman
Bir gün gelir elbette a gülüm haydi de
Bir gün gelir elbette vay vay

Dolandım dağları kar parça parça
Sevdiğim geliyor el çırpa çırpa
Dumanlı da Bozkır dağlar dumanlı
Sevmiş sevmiş alamamış zavallı
Çorap ördüm eşimiş aman aman haydi de
Bir birine eşimiş a gülüm aman
Gül yanaklar üşümüş vay vay
Yenile bir yâr sevdim aman aman aman
Şu Konya'da baş imiş a gülüm haydi de
Şu Konya'da tek imiş vay vay

Dolandım dağları kar parça parça
Sevdiğim geliyor el çırpa çırpa
Dumanlı da Bozkır dağlar dumanlı
Sevmiş sevmiş alamamış zavallı

Kahve dolu elinen aman aman haydi de
Eli dolu gülünen a gülüm aman
Eli dolu gülünen vay vay
Ellere gönül verdin aman aman aman
Aldat beni dilinen a gülüm haydi de
Aldat beni dilinen vay vay

Dolandım dağları kar parça parça
Sevdiğim geliyor el çırpa çırpa
Dumanlı da Bozkır dağlar dumanlı
Sevmiş sevmiş alamamış zavallı

(Konya/Ahmet Özdemir/.../TRT THM Repertuarı, 250)

ŞU BOZKIR'DAN AYVA GELDİ (96)

Of of şu Bozkır'dan anam ayva geldi nar geldi
Sırmalı da yelek anam sevdiğime dar geldi

Asmalarda üzüm yosmalarda gözüm
Biraz daha büyüsem çapkınlıkta gözüm

Of of alı da verin anam çekmecedem kürkümü
Ben ölürsem anam çağırırsınlar türkümü

Asmalarda üzüm yosmalarda gözüm
Biraz daha büyüsem çapkınlıkta gözüm

Of of Kayseri'ye anam ayva ettim nar geldi
Şalvar da fistan anam sevdiğime dar geldi

Asmalarda üzüm yosmalarda gözüm
Biraz daha büyüsem çapkınlıkta gözüm

(Konya/Yöre ekibi/Kayıttan yazıldı/TRT THM Repertuvarı, 727)

SONUÇ

Bu güne kadar Konya folkloruna dair çalışmalar yapılmıştır fakat Konya türkülerinin yapı özelliklerine göre, şekil özelliklerine göre, konularına göre ve söz varlığına göre bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple çalışmanın konusu, Konya türkülerinin daha tertipli bir şekilde toparlanması, muhteviyatı, yapısı, şekli ve söz varlığının tespit edilmesidir. İnceleme, yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Konya'nın tarihi, coğrafi ve kültürel yapısına değinilmiştir. İkinci bölümde türkü geleneği ve bu gelenek içinde Konya türkülerinin yerine değinilmiştir. Üçüncü bölümde Konya türküleri yapısal bakımdan incelenmiştir. Dördüncü bölümde Konya türküleri şekil özelliklerine göre incelenmiştir. Beşinci bölümde konularına göre Konya türküleri incelenmiştir. Altıncı bölümde Konya türküleri söz varlığı bakımından incelenmiştir. Yedinci bölümde ise türkü metinlerine yer verilmiştir. Türkü metinleri, TRT THM Repertuarındaki yer alan bilgileriyle, sırasıyla türkünün derlendiği yöre ve il, kaynak kişi, derleyen, kaynak ve repertuar numarası şeklinde verilmiştir. İnceleme yönteminde ise Selahaddin Bekki ve Mehmet Özbek'in tasnifleri göz önünde bulundurulmuştur.

Bu incelemede, TRT THM Repertuarında kayıtlı 101 türküden 96 tanesi muhteva, şekil ve söz varlığı bakımından incelenmiştir. Geri kalan 5 türkünün sözleri olmadığı, sadece ezgileri olduğu için incelemeye alınamamıştır.

Üçüncü bölümde türküler yapı özelliklerine göre bir incelemeye tabi tutulmuştur. Yapı bakımından Konya türküleri çeşitlilik arz etmektedir. Derleyicilerin ve kaynak kişilerin eklemeleri veya eksiltmeleri türkülerin varyantlaşmasına sebep olmuştur. Bunun değişik sebepleri olabilir. Ezgi, türküde önemli bir unsur olduğu için ezgiye uydurmak maksatlı eklemeler veya çıkarmaların yapılmış olabileceği düşünülmüştür. Varyantlaşma, türkü söyleyicilerinin o anki ruh hâlleriyle de ilgilidir elbette.

Bentleri dörtlüklerle kurulu türküler çoğunluğu oluşturmaktadır ve 43 adettir. Bentlerinde bir düzen olmayan türküler de mevcuttur. Örneğin 20. Sıradaki türkünün bendi iki dizeden oluşurken bağlantısı sekiz dizeden oluşmaktadır. Bentleri farklı farklı dizelerden oluşan türküler de mevcuttur.

İncelenen türkülerde on bir heceli türküler çoğunluğu oluşturmaktadır ve 40 adettir bu türküler. Söz konusu türküler yedili, sekizli ve on birli hece ölçüleriyle yazılırken serbest hece ölçüyle oluşturulan 26 türkü vardır. Hece kalıbına uygun

oluşturulan türkülerden de hatalı olanları mevcuttur. Bir hece eksik veya bir hece fazladır. İncelenen Konya türkülerinde aruz vezni kullanılmamıştır.

Çalışmada incelenen Konya türkülerinde 55 türkünün belli bir kafiye düzeni bulunmakla birlikte, kafiye örgüsü bakımından da kuralsız yapıya sahip türküler tespit edilmiştir. Tasnif dışında kalan, kendine has düzeni olan türküler de mevcuttur.

Türküleri konularına göre tam anlamıyla tasnif etmek zordur, bunu çoğu araştırmacı dile getirir. Bu çalışmada da türkülerin konularına göre tasnifleri yapıp incelenmiştir fakat bunu türküleri bir kalıba sokmak olarak görmemek gerekir. Araştırmacılara yol açılması bakımından bir değerlendirmede, bir incelemede bulunulmuştur. İstatiskî veriler verilmiştir. Konya türkülerini konularına göre incelediğimizde çoğunluğu 71 adet türkü ile *aşk ve sevdâ* türkülerini oluşturmuştur. Pastoral türküler, olay türkülerini, tabiat türkülerini, oyun türkülerini, dinî içerikli türküler, ritmik dans türkülerini, temsilî oyun türkülerinin örneklerine bu çalışmaya konu olan metinlerde rastlanılmamıştır.

Konya türkülerini söz varlığı bölümüne bakıldığında en fazla farklı ad olan, 36 farklı kelimeyle *mekân adlarıdır* ve 195 defa kullanılmıştır. En sık kullanılan adlar ise 196 adetle *sevgiliyi betimleyen ad ve tamlamalardır*, 12 farklı kelime bulunmaktadır bu tasnifte. Yiyecek ve içecek adlarıyla ilgili bir kelimeye rastlanılmamıştır.

SÖZLÜK

-A-

- aba** : Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş.
- ağmak** : Sarkmak, aşağıya inmek.
- ağü** : Zehir.
- ahça** : 1- Fese dizilen, kola boyuna takılan altınların dizilişü, güzelliğı.
2- Alınlık: alına takılan süs eşyası.
- aleyin** : Alayım.
- alt'aylıcak** : Altı aylık
- amuca** : Amca.
- annı** : Alını.

-B-

- badılcan** : Patlıcan.
- bel'olur** : Bela olur.
- biziminen** : Bizim ile
- bürgü** : Başörtüsü, çarşaf.

-C-

- ciba** : Keçi kılından yapılan kumaş.
- civan** : Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın.

-D-

- dam** : 1- Üzeri toprak kaplı ev, küçük ev, köy evi.
2- Tutukevi.
- dayak** : Destek.
- daylak** : 1- Dişi deve.
2- Çıplak.
- direm** : Dirhem.
- durna** : Turnagillerden, toplu olarak yaşayan, göçebe, iri bir kuş.

-E-

- edirafı** : Etrafı.
- evlek** : Dönümün dörtte biri kadar olan alan ölçüsü.
- eymelenmek** : Utanmak, sıkılmak.

-G-

- gabak** : Kabak.
- gadife** : Kadife
- gahve** : Kahvehane
- gasevet** : Kasvet, iç sıkıntısı, gam, keder, üzüntü.
- gezmeyinen** : Gezme ile
- gine** : yine

-H-

- hanay** : iki veya daha çok katlı ev, evlerin üst katı.
hayat : Avlu
herk : Dinlenmeye bırakılmış, sürülmüş tarla.

-I-

- iramak** : uzaklaşmak.

-İ-

- il** : Başkaları, el âlem.

-K-

- kahve** : kahvehane.
kazmayınan : Kazma ile
kekil : Kâkül.
kostak : Zarif, kibar, çalımlı, güzel giyinmiş, yakışıklı.
köme : Barınak.

-L-

- lahurî şal** : Hindistan'ın Lahor Şehri'nden gelen ipek şal.

-M-

melül : Üzgün.

meyhor : Sarhoş, içkici.

-O-

oğlan : Oğul, erkek evlat.

-Y-

yikte : Kap kacak, öteberi.

-P-

perem : Peren: Darmadağınık, karmakarışık.

püryân : Yanmış, kızarmış.

-S-

siy : Siğ: Etek

söylen : Söyleyin.

sulu sepen : Karla yağmur karışımı.

-Ş-

şelek : Sırtta taşınan yük.

-Ü-

üveyk : Bir kuş türü.

-Y-

yaylı : Atla çekilen bir tür inek arabası.

yazmak : Boyamak, süslemek.

yosma : Şen, güzel, fettan (genç kadın).

yörü : Yürü.

KAYNAKÇA

- Arat, R. R. (1991). *Eski Türk Şiiri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Artun, E. (2004). *Türk Halk Edebiyatı Giriş*. İstanbul: Kitabevi.
- Bekki, S. (2004). *Baş Yastıkta Göz Yolda Sivas Türküleri*. İstanbul: Kitabevi.
- Boratav, P. N. (2016). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. Ankara: Bilgesu.
- Camgöz, N. (2011). Taşkent'te Derlenen Türküler ve TRT Repertuarında Bulunan Konya Türküleri ile Mukayesesi. *İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Müziği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*. 06 20, 2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alındı.
- Çakırer, H. S. (1995). Klasik Türk Musikisinin Konya Türkülerine Etkilerinin Araştırılması ve Türkülerin Notasyonu. *Selçuk Üniversitesi, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans*, 1-35. 06 20, 2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alındı.
- Devellioğlu, F. (1978). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Doğu Matbaası.
- Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Sevinç Basımevi.
- Dinç, A. (2013). *Konya Ansiklopedisi*. Konya: Konya Kültür AŞ.
- Dülgerler, O. N. (1984). Konya'nın Dünü ve Bugünü. F. Halıcı (Dü.) içinde, *Konya*. Ankara: Güven Matbaası.
- Ergun, S. N., & Uğur, M. F. (2009). *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı* (2 b.). (H. AYAN, Dü.) Erzurum: T.C. Konya Valiliği İl Müdürlüğü.
- Gençer, B. (2017). Müzik Eğitiminde Konya Türkülerinin Tavır ve Okuyuş Stillerinin Analiz Edilmesi. *Gazi Üniversitesi, Müzik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*. 06 20, 2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alındı.
- Gönen, S. (2017). Eleştiri Kültürünün Konya Türkülerine İz Düşümü. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(38), 419-432.
- Güney, E. C. (1953). *Halk Türküleri*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Halıcı, M. (1985). *Konya Sazı ve Türküleri*. İstanbul: Özden Matbaacılık.
- <https://tr.wikipedia.org>. (2022, Mayıs 24). 2022 tarihinde Wikipedia: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Konya?veaction=edit&section=1#Etimoloji> adresinden alındı.

- <https://tr.wikipedia.org/>. (2022, 06 20). Wikipedia:
https://tr.wikipedia.org/wiki/Gen%C3%A7_Osman_Destan%C4%B1#:~:text=Gen%C3%A7%20Osman%20Destan%C4%B1%2C%20Ba%C4%9Fdat%20ku%C5%9Fatmas%C4%B1,anlatan%20bir%20olay%20%C3%B6rg%C3%BCs%C3%BCne%20sahiptir.adresinden%20alındı.
- Karaman, S. (2002). Konya Oturak Sohbetleri ve Oturak Havalarının Türk Halk Müziğindeki Yeri. *İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans*, 122. 06 20, 2022 tarihinde
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alındı.
- Kaya, D. (2019). *Türk Dünyası Anonim Halk Şiiri*. Ankara: Akçağ.
- Köksal, H. (2002). *Millî Destanlarımız ve Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Toker Yayınları.
- Köprülü, M. F. (1976). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Küçükbezirci, S. (1960). *İssız Yuvalar*. Konya: Umut yayınları.
- Küçükbezirci, S. (2006). *Konya Merkez Türküleri*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Küçükbezirci, S. (2013). *Konya Folkloru* (1 b.). Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Oğuz, M. Ö., Ekici, M., Aça, M., Düzgün, D., Akarpınar, R. B., Arslan, M., . . . Özkan, T. (2013). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve Türkülerimiz*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Özdek, A. (2013). Konya Türkü Metinlerinde Mevlana ve Mevlevilik Üzerine Bir Araştırma. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 30-46.
doi:10.12975/rastmd.2013.01.02.00014.
- Öztürk, A. O. (2021). Konya Türkülerinde Dalgacı Kışızade İmgesi. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 2-29. 06 20, 2022 tarihinde alındı.
- Öztürk, A. O., Tan, N., & Turhan, S. (2007). *Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı*. İstanbul: Ötüken.
- Sakaoğlu, S. (1989). Ağrı ve Kars Kültürünün Millî Kültürümüz İçindeki Yeri., 5, s. 517-548. Erzurum. 2022 tarihinde
<https://dergipark.org.tr/pub/erdem/issue/44528/552304> adresinden alındı.
- Sakman, M. T. (1999). *Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- Sakman, M. T. (2001). *Dünden Bugüne Konya Oturakları*. İstanbul: Milenyum Yayınları.

TDK. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

ÖZGEÇMİŞ

Abdullah TAŞKIN, ilkokulu Ilgın'da okuduktan sonra Konya'da Diyanetin yatılı Kur'an Kursunda 1 yıl yatılı öğrenim gördü. Ardından Ilgın İHL'de ortaöğrenimini tamamladı. Liseyi Ilgın Anadolu Lisesinde bitirdikten sonra Lefke Avrupa Üniversitesinde TDE bölümüne kaydoldu, Kuzey Kıbrıs'ta okurken yatay geçişle İstanbul Üniversitesine geçti. 2011'de İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu ve aynı yıl Pedagojik Formasyon öğrenimini ve Şehremini Anadolu Lisesinde stajını tamamladı. MEB'de ve özelde Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. Askerliğini KKTC Kıbrıs Türk Barış Kuvvetlerinde Komando alayında yaptı. Atatürk Üniversitesinde Sağlık Yönetimi Bölümünü bitirdi. Karabük Üniversitesinde TDE alanında yüksek lisansa başladı (2019). 2015'ten beri Konya Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Dairesi Başkanlığında çalışmakta ve evlidir.